

Vardagsmystik

Reträttföreläsning hos Birgittasystrarna i Djursholm 26-28 februari 2016

Biskop Anders Arborelius ocd

(Föreläsningarna är nedskrivna efter bandinspelning)

Föreläsning I

Herre, Jesus Kristus, låt vår vardags enkla verklighet bli genomlyst av din natur och vår förgängliga natur bli förenad med din helighet här och nu. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi skall försöka se på ett begrepp, som vi kallar vardagsmystik. Egentligen är det någonting vi alltid lever som kristna, för vi lever av Kristi eget mysterium. Genom dopet är vi förenade med honom, och ingenting kan egentligen skilja oss från honom. Men ofta är vi inte riktigt medvetna om, att vi är honom så nära, också i vardagens alla omständigheter. Det handlar egentligen bara om att öppna våra ögon och se, vad som är vår vardag, vår tillvaro.

Det första lilla steget är att försöka se, vad vår **tillvaro**, vår existens rymmer för mötespunkter med Guds verklighet och Guds mysterium. Vi kan bara möta Gud där vi lever, i det som är vi, vi som är skapade till hans avbild och som har fått vår existens av honom, för att vi skall komma honom nära och förvandlas alltmer av hans kärlek. Därför är det så viktigt att tro att vi är planerade och velade av Gud. Vi är inte bara tillfälliga varelser, utan vi är unika varelser som Gud av all evighet har planerat, för att vi skall få del av hans nåd och leva i gemenskap med honom.

I detta sammanhang kan ett ord av den heliga Birgitta (1303-1373) följa oss under föreläsningarna. Hon säger: "Jag vill inte använda minsta lilla stund till annat än Guds ära". Bara genom att vara till kan vi förhärliga Gud. Gud har skapat allt, för att det skall vara ett vittnesbörd om hans härlighet, skönhet och godhet. Människan, mer än något annat, är till för att förhärliga Gud bara genom att vara till. Därför måste vi bli hemma i tillvaron, i existensen, i det vi är och inte drömma oss bort till en annan värld, som vi så lätt gör.

En gång blev jag intervjuad, eftersom jag i ett föreläsning sagt att dagdrömmar kan vara en synd. Många blev mycket upprörda, då de menade att jobbet var så trist och tråkigt att de måste drömma sig bort till något bättre. Det är tragiskt att man inte kan leva där man är och finna sig till rätta i sin existens utan måste bygga ett slags luftslott för att härda ut här på jorden. Så är det för många människor. Det kan också vara en frestelse att drömma sig bort till en drömvärld, där allt är precis så som man skulle vilja ha det.

Vi får ta emot det liv, den tillvaro, den existens som Gud har gett oss och göra det bästa av den. Det är egentligen det enda vi kan göra av den. Vi kan aldrig i våra drömmar forma om världen som vi skulle vilja ha den, men vi kan faktiskt göra vår tillvaro till en lovsång till Guds härlighet. Vi kan göra vår tillvaro till något vackert och fint för de människor vi möter och i sista hand för oss själva. Vi skall ju älska vår nästa som vi älskar oss själva. Om vi inte älskar oss själva, hur skall vi då kunna älska vår nästa? Man säger ibland till präster att inte använda ordet måste så många gånger när de predikar, för då är det ändå ingen som lyssnar mer. Men de kan lika gärna använda ett annat modalt hjälpverb och säga att vi får lov att ta emot denna existens, denna tillvaro som är vår som en personlig gåva av Gud, för han vill att

vi skall finnas till. Jag får acceptera det liv som jag har fått, det som är jag, det som är min miljö, mitt sätt att vara. Det är där jag kan möta Gud och egentligen bara där. I mina drömmar och planer, är det jag som styr tillvaron istället för att låta Gud komma mig till mötes i den verklighet som är hans och min.

Det är viktigt att komma ihåg, att vi alltid delar vår verklighet med Gud. Gud har skapat allt som finns till. Det betyder att vi också kan möta honom genom allt som finns till, eftersom det är skapat av honom. Allt har honom att tacka sin existens för. Ingenting skapat kan äga bestånd om inte Gud vill att det skall äga bestånd, inte ens under en bråkdel av en sekund. Skapelsen är inte bara något som har skett en gång för längesedan, utan det är ett ständigt pågående uttryck för att Gud vill att det skall finnas till. Jag får tro att jag är ett skapat, unikt mästerverk, som aldrig skall kopieras, klonas, parodieras eller karikeras. Gud vill att jag skall vara just den jag är, och jag kan förhärliga honom genom att ta emot min existens, min tillvaro, mitt vara ur hans hand. Vi kan tänka på skulpturen av Carl Milles (1875-1955) med den stora handen och den lilla människan. Jag har alltid tolkat skulpturen mycket positivt, men en del människor tycker att det är något hemskt med en stor hand.

Viktigt är att vi försöker se på tillvaron som Guds stora nåd och gåva. Gud håller oss i sin hand av omsorg och kärlek för att ge oss vår existens och låta oss mogna, utvecklas och slå ut i full blom. Guds stora längtan är, att hans skapelse skall återspegla något av hans härlighet. I varje ansikte kan vi se något av Guds eget ansikte. En bra övning i vardagsmystik, när man åker tunnelbana eller buss, är att i alla ansikten försöka se ett spår av Gud. Ibland måste man locka fram den fördolda skönheten. Det ligger ofta ett dysterhetstöcken över Sverige, en slags dimma och dysterhet, som man tar på sig i tunnelbanan och på bussen. Vi får försöka locka fram det vackraste och finaste i den människa vi ser på eller se det tragiska, det som längtar efter frälsning, nåd eller förlåtelse. Vi får se med Guds ögon på den skapelse han har gjort. Vi får glädja oss över att vi finns till men också längta efter att allt skall förvandlas, så att det mer kan återspegla Guds egen härlighet.

Vi börjar dagen genom att se på oss själva i spegeln, för att vi skall suga åt oss något av Guds godhet och kärlek, så att dagen blir hans. Birgittasystrarna säger på morgonen innan tidegården börjar: "Jag offrar min dag till Herren". Det är viktigt att ge sin dag till Gud. Vi får dagen av Gud som ger oss den stora gåvan. Vi får vår existens, vår tillvaro. Det vi får är det enda vi kan ge tillbaka till Gud. Så kan vi hela dagen bolla fram och tillbaka. Gud bollar vår existens till oss, och vi ger den tillbaka till honom i en ständig dialog. Vi får allting av Gud ur hans hand. Vi får vår tillvaro, vår nästa och allt det som finns till. Vi ser det som vår stora glädje att ge det vi fått tillbaka till honom, så att det, som den heliga Birgitta säger, blir till hans ära. Denna grundintention är mycket viktig i vårt liv. Varför lever vi? Varför är vi här på jorden? Vad går allt ut på? Vi är här för att vi får förhärliga Gud och göra allt till hans ära. Då får allting ett sammanhang. Hela dagen blir ett sätt att uttrycka vår tacksamhet till honom genom att ge honom allt det som är vårt.

Det fina är att vår tillbedjan av Gud inte tar bort något av tid, ansträngning och arbetsinsats, utan allt det vi är och gör får en djupare motivation. Vi tror ibland att mystik och bön är något som tar så mycket tid att vi inte hinner göra så mycket annat. Istället är det en djupdimension, som går som en röd tråd genom allt det vi är med om, gör och tänker. Då får allting också en ny prägel. Varje moment under dagen får en dimension av tillbedjan och tacksägelse. Vi behöver inte alltid tänka på det. Vi har ofta knutit bön och andligt liv mycket till

tankeverksamhet och mental aktivitet. Men det andliga livet ligger på en djupnivå, på hjärtats och kärlekens nivå. När vi älskar något eller någon är det inte så mycket en tankebild, utan det är det djupaste i oss som vibrerar.

Vi får försöka komma tillrätta i vår vardag genom att se, att vi hela tiden vibrerar, att hjärtats slag hela tiden slår till Guds ära. Vi kan jämföra med en bild och tänka på en mor som har fått ett litet barn. Barnet finns med hela tiden, även om hon driver en framgångsrik datafirma som hon sköter hemifrån. Minsta pip från barnet väcker något till liv. Det är möjligt att kombinera livets alla uppgifter och engagemang i samhället med en djupdimension av mystisk kärleksförening med Gud. Det betyder inte att vi blir ouppmärksamma på det vi gör, eftersom vi hela tiden skulle vara tvungna att tänka på hur Gud skall ta emot det vi gör. Det är hjärtats djupa förening med Gud som stärker vår insats, vårt engagemang, vår omsorg om andra och vår uppgift att göra livet så vackert och fint som möjligt. Det är viktigt att försöka se på sig själv på det sättet att Gud har gett mig min existens, för att jag där jag lever på ett unikt sätt som aldrig kommer att upprepas skall förhålliga honom och stråla ut något av hans sanning, godhet och barmhärtighet omkring mig. Mitt livsprojekt är unikt. Fyller inte jag det med detta innehåll, faller det platt till marken.

Samtidigt får vi inte tro att det vi gör behöver vara märkvärdigt och storslaget, utan det är ofta i det lilla som något stort kan ske. Tidigare sade man, att man kunde se om en novis hade kallelse till klostret genom sättet att stänga en dörr. Det är ibland i de små sakerna, detaljerna, som det djupa och stora blir tydligt. I vardagens små obetydliga saker kan vi tillfoga en kontemplativ accent, ett mystiskt stänk av evighet. Vi kan alltid tillfoga en evighetsdimension till de tidsbundna aktiviteterna. Vissa människor har en förmåga att göra något stort av det lilla. Man kan ana en akt av tillbedjan genom sättet att hålla upp en kopp te eller hålla upp eller stänga en dörr. De små gesterna kan besjålas av något stort och djupt. Det sker inte för att göra intryck utan för att man blir medveten om att det finns så många olika sätt att förhålliga Gud. Arbetet på fabriken och på långvården eller umgänget med människor kan få en djupdimension.

Det finns människor som har en förmåga att ändra hela atmosfären. Bara genom att komma in genom dörren får de skvaller, förtal och svordomar att tystna. När jag var i klostret tankade vi bilen på bensinstationen i Tågarp. Där svor de ofta, men när munkarna kom märkte de att det inte passade så bra att svära. Vi har en förmåga att evangelisera vår vardag på ett alldagligt sätt, när vi försöker se på de små detaljerna som något vi kan göra till en gest av tillbedjan, tacksägelse och kärlek. Som lemman i Kristi kropp, som döpta in i Kristusmysteriet, har vi ständigt tillgång till honom. Vi lever, rör oss och är till i honom (Apg 17:28). Vi får använda hans kärlek och tala hans ord. Det betyder inte alltid att vi måste komma med en massa bibelcitater. Men genom vårt sätt att tala till människor kan vi visa dem vördnad och respekt. Vi kan behandla den materiella verkligheten, skapelsen, naturen som den Guds gåva det är.

Jag får se att hela min tillvaro är någonting som jag har fått av Gud för att göra det bästa av den till hans ära och därmed även för världens och människornas bästa. Det kallar vi Guds försyn. Det är Guds försyn att vi är på reträtt och inte på Mac Donalds. Det är Guds försyn att vi har eller inte har vår familj och vår lägenhet. Det är Guds försyn att vi har arbete, men också Guds försyn att vi kanske är arbetslösa en tid. Det är Guds försyn att vi har vår karaktär, vårt temperament, vårt utseende, våra kroppsliga svagheter och att vi utifrån det arbetar till hans ära.

Vi lever inte som en drömfigur. Fromma människor vill ibland vara som Franciskus (1182-1226) eller något annat helgon. I världen ville man tidigare vara som Lill-Babs. Vi har rätt att ha våra ideal och idoler, men vi kan aldrig bli som Franciskus eller Lill-Babs, utan vi måste bli den vi är. Har Gud skapat mig här, vill han inte att jag skall vara någon annan, utan utifrån min utgångspunkt, mina nådegåvor men också mina svagheter får jag förhålliga honom och tro, att han vill att jag skall vara den jag är. I vår kulturkrets har människor lite svårt att riktigt tro att de duger. Men vi får inte underkänna Guds skaparverk. Har Gud skapat mig så här, vill han att jag skall vara det jag är. Det innebär inte att vi får rättfärdiga allt vad vi säger och gör. Men det som är jag, mitt vara, min existens är Guds försyn och gåva till mig, för att jag skall växa, mogna, utvecklas och slå ut i blom.

Vardagsmystiken skall hjälpa mig att se, att jag varje dag på nytt har oändliga möjligheter att växa och mogna. Det är viktigt att vi börjar vår dag med någon form av bön och överlåtelse till Gud. Vi tar emot dagen som ett underbart nytt kapitel, även om vi har huvudvärk, sovit dåligt eller är rädda för chefen. Det är en dag som jag tar emot. Att leva i detta nu och inte i gårdagen eller i morgondagen är viktigt. Den klassiska flyktvägen är att fastna bakåt eller framåt i tiden. Man kan fastna positivt i den gamla goda tiden, när alla var snälla i skolorna. Men det var de inte då heller. Vi kan även se tillbaka på traumatiska händelser som binder oss. Våra föräldrar var kanske inte så snälla som vi hade hoppats. Vi kan även se framåt och längta efter pensionen eller pensioneringen eller vara rädda för pensioneringen och tro att pensionerna kanske inte kommer att räcka. Det är lätt att antingen oroa sig för det som skall komma eller att se fram mot en lyckad semester på Maldiverna, medan det kanske bara blir i Malexander.

Här och nu får vi ta emot Guds nåd och gåva. Här och nu får vi förhålliga, lovprisa och tacka honom. Här och nu får vi älska vår nästa, även om hon är besvärlig eller inte tycker att vi är världens underbaraste människa. Vi får ta emot den verklighet som är vår och där möta Gud, leva till hans ära och göra livet så vackert, fint och underbart som möjligt, även om det finns problem och konflikter. Då blir vi inte fångna i problemen och binds inte fast vid det svåra på samma sätt. Vi hakar inte upp oss vid allt, utan vi lägger det i Guds hand. Vi försöker vara vänliga fast folk är snäsiga. Vi hakar inte upp oss och fastnar utan lägger allt i Guds hand, också det som kanske blev lite misslyckat eller föll platt till marken. Vi håller kontakten med Gud öppen.

Nu för tiden är alla människor uppkopplade. Med Gud är vi alltid uppkopplade, även om vi inte har någon apparat. Jag upphör aldrig att förundras när jag ser att människor som förväntas vara förälskade sitter och tittar på var sin telefon. De kanske kommunicerar genom telefonen, även om de sitter mitt emot varandra. Vi har lite förlorat direktkommunikationen, både med Gud och med vår nästa. Därför är det viktigt att förstå att jag, just som den jag är och där jag lever, har möjlighet till en direkt kontakt med Gud genom tron, hoppet och kärleken. Det betyder inte, att jag känner kontakten, upplever den eller riktigt kan greppa den, men på den allra djupaste nivån av mitt liv har jag alltid direkt kontakt, kommunikation och uppkoppling till Gud. Det är möjligt att leva i ständig bön. Det innebär inte att vi alltid kan prestera eller producera bön. Bönen är mer Guds sätt att se på oss och kommunicera med oss än vårt sätt. Vi tar bara emot. Vi låter honom se på oss, tala till oss och ge oss vår existens och tillvaro. Den grundnivån är mycket viktig att ta till sig och upptäcka på varats plan, för vi lever ofta mest på tankarnas och idéernas plan.

Vi kommer nu in på något som man ibland har sett som den stora skillnaden mellan ett mer katolskt och ett mer protestantiskt sätt att tänka. Ofta beror skillnaden mer på filosofi än på teologi. I katolskt tänkande är man mer hemma i en realistisk filosofi, som bygger på verkligheten, på det vi ser, på tingen, på skapelsen, medan man i protestantiskt tänkande har en mer idealistisk filosof, präglad av t.ex. Immanuel Kant (1724-1804), där idéerna och känslorna betonas. Hoppfullt är att det egentligen inte är någon dogmatisk skillnad utan mer är präglat av tidstypiska ting, där man har fastnat på en filosofisk nivå.

Det kan vara till hjälp för oss att tänka att vi alltid lever i den realitet och verklighet, där Gud har satt oss. Det är där vi möter honom. I våra idéer, uppfattningar och känslor kan vi inte alltid fånga in honom. Gud är större. Vi möter honom i själva verkligheten. Vi talar om en inkarnatorisk realism, som innebär att Gud har blivit människa i vår verklighet för att frälsa oss där. Det sker inte i våra idéer och tankar utan i det liv som är vårt. Gud har tagit på sig vårt mänskliga liv för att visa att det är där vi kan möta honom.

Det spåret skall vi följa under de här föredragen. På klostret skall vi följa en viss dagordning. Vi har här samlat en kommunitet av olika människor. Vi känner inte alla varandra och vi kommer inte att tala med varandra, för det skall vara tyst. Men vi kommer att se på varandra och bara det kan bli en hjälp. Vi får gärna se vänligt på varandra. Ibland kan man komma varandra mycket närmare, när man inte pratar med varandra, eftersom vi ofta sårar varandra genom att prata med varandra. Tungan är ett vasst verktyg som ibland kan ställa till det.

Det är viktigt att se dessa dagar som en övning i verklighetsterapi, där vi möter Gud i den verklighet där vi är. Det är kanske lite lättare i ett kloster än på en jäktig arbetsplats, men det är alltid möjligt att överallt leva förenad med Gud, vilket sker på varats plan. Det är lite svårt för oss, som mer utgår från känslor och upplevelser än från själva varat att ta till oss verklighetsterapi. Vi måste bli hemma i varat, i verkligheten, i realiteten och där möta Gud, vår nästa och också oss själva. Det kan ibland också bli lite jobbigt på en reträtt, om vi inte är vana vid tystnaden och att konfronteras med oss själva. Men det är alltid nyttigt.

Jag önskar er alla en välsignad vardagsreträtt, även om det nu är en helg. Det är vardagen vi skall öva in här med varandra och lita på att de andra ber för oss också. Det är en del av vår kristna verklighet att vi får bära varandra i bön. Speciellt om vi tycker att någon är lite jobbig, slår i dörrarna eller går före oss i köerna får vi be för varandra. Det är just så det skall fungera med den kristna kärleken. När vi, som man säger på skånska, lägger "falleben" för varandra, är det en inbjudan att be och försöka älska varandra ännu mer. Vi får använda Jesu kärlek, om vi tycker att vår egen kärlek inte räcker till för att älska nästan med.

Samtidigt bär vi, eftersom vi är en del av världen, med oss hela världens nöd. Vi bär hela Syriens krigstillstånd i vårt hjärta. Vi lever inte bara för oss själva. Vi lever för världens frälsning. Det är viktigt att komma ihåg under en reträtt, att vi inte är här bara för oss själva. Vi är här för våra närmaste och för vänner, speciellt för dem som kanske inte har hittat fram till vår Herre. Vi bär med oss alla dem. Vi bär med oss hela världens nöd, eftersom vi, när vi ger oss själva till Gud, bär med oss så många andra som vi bär i vårt hjärta. Vi kanske inte hela tiden behöver tänka på hur det går i Syrien, men vi bär det som vår offergåva fram till Gud, för att han må ge oss sin fred, sin kärlek och sin nåd.

Herre, Jesus Kristus, vi är samlade här i den övre salen, liksom lärjungarna som väntade på Andens ankomst vid pingst. Vi är församlade med Jungfru Maria i vår mitt, för att vi

tillsammans skall ta emot Anden som väcker oss till liv och får oss att förstå den skönhet, godhet och allt det underbara som ryms i vår tillvaro, eftersom du har givit oss den, för att vi där skall finna vår glädje och vår fullhet och också kunna ge dig vår tacksägelse och överlåtelse. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag II

Vi ber först för syster Miriam Broomé som avled i natt.

Herre, ge henne den eviga vilan och låt det eviga ljuset lysa för henne. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

I förra föredraget började vi tala om en aspekt av vår tillvaro som är viktig för att kunna leva i vardagen som ett ständigt möte med Gud. Det är helt enkelt att vi är till, att vi har fått livet och vår existens av Gud. Bara det gör att vi har en ständig kontaktyta med honom. Han har placerat oss här i denna värld och gett oss det vi är. Den grundläggande bejakelsen av oss själva, livet och tillvaron är viktig, så att vi, just som de personer vi är, förstår att vi är älskade och planerade av Gud. Han vill att vi skall existera. Vi är ett unikt mästerverk som aldrig skall upprepas. Vårt liv har därför en betydelse. Hur fördolt och till synes obetydliga vi än är, har vi en oändlig betydelse i Guds ögon. Den verklighet där vi lever är mötesplatsen med Gud. Vi behöver inte fly och åka någon annanstans, även om vi ibland kan tycka att det är jobbigt på jobbet. Vi får acceptera att vi lever i en sprucken värld, som behöver Guds nåd och frälsning, men att vi ändå är här och inte i en liten drömvärld.

Det första steget, om vi vill leva i en ständig kärleksgemenskap med Gud, är att vi accepterar tillvaron. Det betyder inte att vi accepterar allt som sker och allt vad människor säger. Grundsatsen är att den realitet där vi är, är menad för oss, för att vi skall möta Gud där och förvandlas av hans nåd. Vi skall i vår tur göra tillvaron så lik Guds verklighet och hans mening som möjligt. Vi är alltid medarbetare i Guds sätt att frälsa världen, och vi har en omistlig uppgift där vi är placerade. Det kan vara på olika sätt. Det kan vara mer i det fördolda genom bön och offer eller genom att vi har en aktiv, uppbyggande uppgift i Guds plan.

Frestelsen är att fly in i en drömvärld och tro, att det skulle vara så mycket lättare, om vi alltid levde i ett kloster. Men det vet vi inte. Det kanske skulle vara mycket jobbigare för oss. Lever vi i ett kloster, kanske vi tänker att det är lättare i ett annat kloster. Den klassiska frestelsen är att fly från verkligheten, att inte vara medarbetare i verkligheten utan "gäst hos verkligheten", som Pär Lagerkvists (1891-1974) bok heter. På ett sätt är vi gäster och främlingar på jorden. Himlen är vårt hem, men vi har ändå fått denna värld för att där göra det bästa och finaste av de möjligheter vi har fått. Vi får tro, att det är möjligt att leva i dialog och relation med Gud just som den person vi är och utifrån de förutsättningar vi har.

Denna grundnivå - verkligheten sådan den är, tillvaron och livet - måste vi integrera och acceptera. Annars hamnar vi bara i tankefoster, vilket är en viss risk i vår kulturkrets, eftersom vi har en tendens att identifiera tron och religionen med tankar, känslor och upplevelser, det mer subjektiva. Jag undrar då om det tron säger och ger mig gör mig stämningsfull. Själva språket pekar på att man mycket identifierar tron med vad man tänker, känner och får ut. Det blir en viss individualistisk känslsamhet. Vi får ha känslor och använda dem, men vi kan inte reducera vårt gudsförhållande till det vi känner och upplever, utan vi måste först leva. Leva gör vi där vi lever, i den verklighet som Gud har anförtrott åt

oss. Om vi inte söker honom där, kan vi knappast finna honom i våra tankar, upplevelser och stämningar. Vi måste först och främst stå med båda fötterna på den jord som Gud har skapat och gett oss och inte fly bort därifrån.

Det innebär också att vi accepterar oss själva. Det är en lite svårt i vår tid, där man ibland undrar om man verkligen duger. Kan Gud kalla mig till ett ständigt liv i hans närvaro och duger jag till det? Jo, det gör jag. Gud vill leva i ständig relation med mig. Därför måste jag ha en grundtillit till att jag är älskad och planerad. Jag har fått min existens för att leva till Guds ära. Vi citerade den heliga Birgitta, som sade: ”Jag vill inte använda minsta lilla stund till annat än Guds ära”. Grundintentionen, motivationen, är att vi vill leva till Guds ära. Vi har fått vårt liv av honom. Vi kan se allt i vårt liv som något som är till för hans ära och förhålligande. Det är inte något vi behöver tänka på hela tiden, men det är en grundintention. I den gamla katekesen var en av de första frågorna: ”Varför lever vi och varför har vi fått vårt liv?” Svaret var: ”för att tjäna, tillbe och tacka Gud”. Det handlar om den grundläggande tacksamheten över livets gåva. Vi är mycket duktiga på att säga ”tack” i Sverige. Det är egentligen för att vi vill tacka Gud i allt. Det gör vi också i sista hand, när vi tackar varandra. Den grundläggande acceptansen av verkligheten innebär inte att vi blundar för det som är mot Guds vilja, det som är syndigt och det som är förtryck, utan tvärtom. Vi ser det som vår uppgift att motverka det onda och göra så att tillvaron så mycket som möjligt står i överensstämmelse med Guds vilja, med kärleken, rättfärdigheten, försoningen och freden. Men vi kan inte fly bort från verkligheten, utan det är där vi skall möta Gud i den tillvaro som är vår.

Det andra grundbegreppet i vardagsmystiken är **närvaro**. Närvaron bygger på tillvaron. Vi kan inte erfara Guds närvaro, om vi inte är närvarande i vår tillvaro. Det är här och nu vi möter Gud. Gud har skapat denna värld och trätt in i den genom att bli människa. Något enastående i vår kristna tro är, att vi tror, att Gud älskar oss och vår tillvaro så mycket att han vill dela den med oss. Han vill leva det liv vi lever. Han vill komma oss så nära som det bara går.

Inkarnationen, Guds människoblivande, är något typiskt kristet. Ingen annan religion vågar tänka sig ens, att den oändligt upphöjde Guden stiger ner, ödmjukar sig, utblottar sig, lever, lider och dör för vår skull. Han gör det för vår skull, för att vi är så viktiga för honom. Han offerar allt för att vi skall få det fulla livet. Kyrkofäderna talar om den tvåfaldiga rörelsen. Gud stiger ner för att lyfta upp oss: *katabasis* och *anabasis*. Gud stiger ner, gör sig liten, ödmjuk för att höja oss upp - det saliga utbytet. Därför har hela vår tillvaro en grunddimension av närvaro. Redan genom skapelsen ser vi tecken på Guds närvaro. Mycket av vår vardag går ut på att se Guds spår i skapelsen. Det är lite lättare att se spår av Guds skönhet en vacker dag. I vårt nordiska kynne är vi mycket beroende av skapelsens skönhet och söker Guds närvaro där.

Men vi kan likaväl söka Gud och se hans spår i vår nästa. Det är lite svårare för oss. Vi hakar lätt upp oss på om vår nästa är sympatisk eller ej. I grund och botten måste vi se varje människa som Guds avbild. Varje människa är Guds avbild och kan hjälpa oss att komma honom närmare. Hela den mänskliga gemenskapen bygger egentligen på, att vi försöker se en skynt av Guds ansikte i varje mänskligt ansikte. Hela den kristna etiken och spiritualiteten bygger på att vi vågar se reflexer av Guds mysterium i människans mysterium, men också i allt det som finns till, allt det som är skapat. På det sättet kan vi leva i en ständig relation och

kommunikation med Gud. Återigen är det inte alltid så att vi tankemässigt, mentalt, kan ta till oss detta.

Men på djupnivån kan vi så småningom bli mer och mer medvetna om, att vi alltid vilar tryggt i Guds hand, i Guds försyn. Vi har alltid möjlighet att ta emot honom i vårt liv. Vi kan använda de tre orden: bejaka, besvara och behaga. I alla de tre orden finns den första stavelsen, som är be. Att be har mycket med bejaka, besvara och behaga att göra. Bönen är menad att bli en ständig verklighet, inte så att vi ständigt ber böner, ord, men så att vi växer in i en grundläggande kärleksrelation, där vi alltid bejakar Gud och hans närvaro i vårt liv. Vi försöker besvara genom att behaga Gud och göra det han vill att vi skall göra. Vi gör det genom att tillbe honom och sprida hans godhet omkring oss.

Guds närvaro är ett ständigt tema i hela den kristna spiritualiteten och mystiken, eftersom vårt liv är uppfyllt av Guds närvaro. Att upptäcka närvaron mer och mer är en spännande livsuppgift, där vi ser att hela vår tillvaro är fylld av Guds närvaro. Det finns former av tätare närvaro. Den allra tätaste närvaron är den eukaristiska närvaron, där Kristus är närvarande i hela sin gudamänskliga verklighet för vår frälsnings skull. Den täta eukaristiska närvaron sprider sig och fyller upp hela verkligheten. Själva grunden för vår existens är att vi alltid är skapade av Gud. Bara det rymmer en relation, en närvaro. Genom inkarnationen och det som följer på den, den sakramentala verkligheten, blir närvaron ännu tätare.

Hela vår tillvaro är sakramental. Allt som finns till pekar vidare på den som har skapat det. Skapelsen innebär att Gud håller sin skapelse i sin hand. Han ger den sin existens, och den är inte oberoende av honom. Det gör att allt slags människor kan finna någon form av gudsgemenskap. Det är intressant att se, att också i Sverige, ett av världens mest sekulära länder, har nästan alla människor ett sjätte sinne för en djupare närvaro. De kanske inte uttrycker det i våra termer, men förvånansvärt många har en öppenhet för en djupare närvaro. Det tragiska är, att för de flesta av dem har den djupare närvaron ingenting med Kristus och Kyrkan att göra. En av de stora uppgifterna för oss kristna är att få dem att förstå det sambandet. I enkäter, där man frågar människor om de tror på Gud och om de ber, är det fler människor som ber än som tror på Gud. Det är inte logiskt, men det vittnar ändå om att det finns en öppenhet. Om man är prästklädd och åker tunnelbana kommer det ibland fram människor som ställer frågor. En person sade att han inte trodde på Gud utan var ateist. Så började samtalet och efter en stund sade han att han ändå trodde att Gud fanns i honom. Det är inte logiskt, men det visar på att bakom ytan, där man till varje pris vill undvika att vara religiös, finns det ändå någon form av öppenhet. Det är inte populärt att vara religiös i Sverige, men det hoppfulla är, att det ändå ofta finns en större öppenhet för närvaron, även om det kan ta sig många och märkliga uttryck.

I och med att människan är skapad till Guds avbild, finns det alltid något i henne som längtar tillbaka till Gud. Det finns något som ibland kanske bara på det omedvetna planet känner sig draget till mysteriet, till det som är större, heligare och djupare. Ett annat tecken på denna draging är, att inga blir så upprörda när vi kristna betar oss illa som ateisterna. Om vi betar oss illa, blir de mycket sårade och skandaliserade. Gäller det en präst eller en nunna, är det ännu värre. Människor blir sårade, eftersom de hade förväntat sig något mer, större, djupare och heligare. Ju mer aggressivt de kritiserar oss kristna, desto större längtan har de inombords. Annars skulle de bara likgiltighet konstatera hur det är. Eftersom de blir arga, aggressiva eller kritiska betyder det, att de känner sig besvikna. De hade väntat sig något av helighet och

godhet. På arbetsplatser och på möten kan man få höra aggressiva uttalanden, men bakom finns det ofta en sårad punkt, en längtan som är oförlöst. Eftersom människan är skapad till Guds avbild, finns det alltid någonting kvar som pekar på Gud.

Många människor har en längtan efter en värld enligt Guds mening, där man skall leva i fred, rättvisa och solidaritet. Det finns mer kvar av längtan efter Gud och hans rike än vi skulle kunna tro. Det gäller då att försöka haka på det. Hur skall människor kunna leva i en värld av fred och broderlighet, om ingen talar om för dem vad detta är och hur det går till?

För att vi skall kunna leva vår vardag i ständig relation och kommunikation med Gud, måste vi våga lita på att Gud alltid är med oss och ser på oss med kärlek. Vi är aldrig utan honom, och vi kan alltid bejaka och besvara Guds ständiga kärlek genom det vi är och gör. Ibland har vi en känsla av, att om vi skall leva ett heligt liv i mystik, måste vi göra så mycket extra. Naturligtvis måste vi ge oss tid för bön, men det viktigaste är att se, att det liv vi har fått, den uppgift vi har i tillvaron, kan vara vårt sätt att förhärliga Gud. Arbetar vi i en skolmatsal, gör vi det till Guds ära. Vi lägger inte bara på potatismos på elevernas tallrik, utan vi gör det som en kärleksakt för att förhärliga Gud. Diskar vi, hjälper vi Gud att rena världen från all synd. Den uppgift jag har i livet är mitt sätt att förhärliga Gud. Skriver jag en bok, skriver jag för att ge Gud äran. Räknar jag pengar, är det i sista hand för att också ekonomin skall vara till Guds ära och människors bästa. Intentionen och motivationen skall i allt vi är och gör vara till Guds ära och för världens frälsning.

Är vi arbetslösa eller sjukskrivna, måste vi också hitta en intention i det. Det är något vi lider i gemenskap med den lidande Kristus för världens frälsning. Också livets besvikelser och svårigheter kan bli material för vår tillbedjan till Gud. Ingenting behöver egentligen skilja oss från honom. Det är bara vårt medvetna nej, synden och förnekelsen, som klipper av tråden. Synden vill Gud hela genom sin förlåtelse, genom försoningens sakrament. När vi kommer till bikt, lägger vi fram de gånger då vi klippt av tråden, då vi inte ville veta av Guds närvaro och vände oss bort från honom. Men Gud vänder sig inte bort från oss, och det är vår räddning. Det finns ett stort behov av förlåtelse bland människor, men det finns ingen statlig eller kommunal myndighet som kan erbjuda förlåtelse. Det är bara Gud som kan ge förlåtelse, och vi försöker i hans efterföljd förmedla denna förlåtelse.

Hur skall vi karakterisera den grundhållning som vi försöker inta gentemot Guds närvaro? Är det något vi måste spanna oss för, för att hela tiden ta emot närvaron? Nej, tvärtom, det gäller att släppa taget om sig själv. På tyska använder man ett ord, *Gelassenheit*, som är lite svårt att översätta till svenska. Det innebär överlåtelse, att låta sig älskas, ledas och omformas. Ordet låta är ganska typiskt för denna grundhållning. Det handlar inte så mycket om en aktivitet. Att låta sig älskas är något man tar emot, men samtidigt något man bejakar. Det är något mellan passivitet och aktivitet, en mycket viktig dimension i tillvaron. Det är inte vi som anstränger oss för att prestera och pressa fram någonting. Det är inte bara att vara ett passivt paket, utan det är att låta sig formas av Gud, att låta sig älskas och ta emot hans kärlek. Ibland kan det vara det svåraste för oss att ta till sig.

Vi klarar inte alltid av att ta emot uppskattning, när vi har gjort något bra och inte heller att ta emot hjälp, när någon vill hjälpa oss. Jag minns en kvinna som hade kommit till Sverige och gärna ville hjälpa äldre människor med deras tunga kassar. Men hon märkte att de flesta ville klara sig själva. Det ligger inte i vår individualistiska tid att behöva hjälp. Nu säger man till och med på järnvägsstationerna, att vi inte skall låta någon okänd hjälpa oss upp på tåget,

eftersom de kan råna oss. Man inpräglar en slags misstro, även om det kan vara en snäll människa som gärna vill hjälpa till. Det ligger i vår individualistiska miljö att vara helt oberoende, klara sig själv och stå på egna ben.

Det finns ett osunt beroende, men det finns också ett sunt beroende, som fattas ibland. Av Gud är vi helt beroende. För att finnas till är vi beroende av, att Gud vill att vi skall finnas till. För att vi skall frälsas, är vi beroende av hans kärlek. Men det kan vara lite svårt att ta till sig för oss, som är fostrade i den individualistiska ideologin, där vi måste göra allt själva. Vi tror att vi själva måste klara upp och lösa allt. Att bara låta sig älskas, ledas, omformas och helgas är inte så lätt. Vi har lite svårt att ta emot andra människors hjälp och omsorg eller deras beröm och lojala kritik. Vi har svårt att ta till oss allt som kommer utifrån, eftersom vi vill vara oberoende. Vi vill klara upp allt själva, men det kan vi inte alltid.

Vi är till för att hjälpa och stödja varandra. Hela Kyrkans mysterium bygger på att vi hör ihop. Jag besökte en gång ett kloster, som inte längre finns kvar, med gamla systrar i Odense i Danmark. Det var underbart att se dem. Några av dem kunde inte gå. Andra kunde inte se, höra eller röra sig, men alla kunde någonting, och då fungerade det. I vår sårade värld kan ingen göra allt, men var och en kan göra någonting. Så kan vi hanka oss fram och ibland går det riktigt bra. Det skapar också närhet och närvaro.

Att hjälpa varandra är lite svårt i vår individualistiska tid, där det har blivit ett honnörsord att stå på egna ben och ta för sig. Risken är att man trycker ner de andra i skorna istället för att hjälpa varandra. Det är något jag tänker på det, när man ropar ut att vi inte skall låta någon hjälpa oss, eftersom vi kan bli rånade. Det är ett tragiskt budskap. Det finns falsk hjälpsamhet, men att avvisa allt av princip leder oss inte vidare. I en sprucken värld kan vi bli sårade av varandra. Men vi måste låta oss älskas och hjälpas av Gud och av varandra. Här på jorden har vi också erfårit mycket av den goda omsorg som människor har gett oss, även om vi kan bli svikna. Hela Kyrkans mysterium bygger på, att vi är ett sårat folk. Vi har våra svagheter, bräckligheter och synder, men vi får hjälp av de heliga.

Vi är alla menade att vara heliga. Vi är kanske alla heliga på ett område, och då kan vi hjälpa och styrka varandra på vägen. Livet i Guds närvaro innebär, att vi i första hand har tillit och tillförsikt att Gud vill oss väl och att han är med oss i den verklighet som är vår för att vi skall kunna helga den. Det Andra Vatikankonciliet betonar mycket starkt lekmännens stora uppgift att helga världen. Ibland delar man upp uppgiften och säger, att prästerna är till för att helga lekfolket och de gudsvigda är till för att helga sig själva för att bli förebilder. Vi kan inte renodla helt, för det finns en ömsesidighet. Det kan bli mycket befriande att se på vårt arbete, vårt familjeliv och vår fritid som en uppgift där vi får helga verkligheten till Guds ära. Ofta tänker vi kanske inte på den uppgiften eller glömmen den, men om vi har det som en grundintention blir vårt andliga liv mer realistiskt och konkret. Vi har fått vår livsuppgift i familj, arbete och fritid som Guds medarbetare och får där, som Edith Stein (1891-1942) säger, arbeta med "*heilige Sachlichkeit*", en helig saklighet. Det är bra att tänka efter vad det innebär i den konkreta livssituationen genom att utgå från omgivningen, tingen och fenomenen och göra något heligt av det.

Detta år är barmhärtighetens år. Därför är det bra att också tänka på, att Guds närvaro är ett tecken på hans barmhärtighet. Gud vill vara med oss, visa sin omsorg och barmhärtighet med oss, som så ofta tycks misslyckas och göra fel. Gud tillför ständigt sin barmhärtighet till vårt liv. Det finns ett ständigt tillskott av barmhärtighet, och vi bär med oss ett förråd av

barmhärtighet. Vi tycker ibland att vi har en tung ryggsäck med gamla bördor och synder, men genom försoningens sakrament har den ryggsäcken tömts, och istället har vi fått en ryggsäck med Guds barmhärtighet. Det kan ibland vara bra att göra lite konkreta bilder av vårt liv. Varje gång vi går till bikt töms ryggsäcken på det som inte var bra, och så fylls den med barmhärtighet, godhet och allt det Gud vill ge oss. Vi har detta förråd att använda oss av. I vissa konkreta situationer märker vi, att vår egen barmhärtighet inte räcker till.

I sin barmhärtighet har Gud ofta gett oss någon person, som sätter oss mycket på prov, något som är klassiskt i klosterlitteraturen. Thérèse av Lisieux (1873-1897) verkade så mild och var det också, men hon hade en syster som ofta retade gallfeber på henne. Då hämtade Thérèse något ur den nya ryggsäcken. Här lyckades det så väl, att den besvärliga systemen frågade Thérèse, hur det kunde komma sig att hon hade så stor kärlek till henne, alltid omhuldade henne och var så mån om henne. Det berodde på att Thérèse hade använt förrådet av Guds barmhärtighet. Ibland måste vi erkänna, att det vi utsätts för kan vara för mycket. Det kan vara en jobbig människa. En psykiskt sjuk människa ringde till en präst tio gånger om dagen. Då är det inte lätt att alltid visa barmhärtighet. Ibland måste vi också kunna sätta gränser för både andras och vår egen skull. Men vi måste tro att vi har tillgång till all den barmhärtighet som finns i Jesu hjärta och visa den i svåra situationer, när vi inte riktigt själva klarar oss.

Vi får ösa ur Frälsarens källa och använda Jesu ord, hans hjärta och händer, för att hjälpa vår nästa. Då kan vi ibland också övervinna den känslomässiga motvilja vi har mot någon. Vi kan inte alltid kontrollera våra känslor, men kärlek är mer än sympati. Jesus har inte sagt, att vi måste känna sympati för våra fiender och bödlar, men vi måste älska dem och förlåta dem, och det är någonting annat. Det gäller att förstå, att i sin barmhärtighet låter Gud oss arbeta också med hans barmhärtighet. Vi har tillgång till ett större förråd än det vi själva har. Då måste vi vara medvetna om den kallelse vi har. Hela vårt liv skall ske i Guds närvaro och till hans ära.

Det finns inte några neutrala gråzoner, där vi kan dra oss undan, även om vi nästan alltid skapar oss sådana gråzoner. Det finns områden av vårt liv, där Guds nåd och ljus inte riktigt har trängt in. Det är alltid en nåd, när vi upptäcker att det är så. Ibland är det farligt, när vi allt för snabbt säger: ”O, Jesus jag älskar dig av allt mitt hjärta och ger dig allt”. Men det kan vi inte. Det är bättre att säga: ”Ja, Herre, jag vet att det finns områden av mitt liv, där du måste komma in, hjälpa, förändra, och helga”. Man behöver vara medveten om sin svaga punkter. Det kan dock ibland vara så att vi måste undvika vissa människor för att inte själva falla. Vi har rätt till en viss försiktighet. *Prudentia* (klokhets) är en dygd. Vi har rätt att inte svara i telefonen om vi är mycket trötta. Vi måste också arbeta med klokhets, för vi har våra brister och vissa saker kan bli oss övermäktiga. Men grundinställningen måste vara att vi mer och mer vill genomsyras av Guds barmhärtighet, så att han får lysa upp också de blinda fläckarna i oss.

Ju närmare vi kommer Gud, desto mer ser vi också fläckarna. Det är därför vi ibland förvånas över hur ett helgon som Teresa av Avila (1515-1582) säger: ”Jag är den syndigaste personen i världen”. Det låter överdrivet, men det handlar om den personliga insikten i att har Gud gett oss mycket. Har jag fått stora nådegåvor, ser jag också de småsaker som ännu inte har blivit helgade. Johannes av Korset (1542-1591) använder bilden av fönsterputsning. Man skall aldrig putsa fönster, när det är vackert väder, för då finns det alltid små dammkorn och fläckar som inte riktigt försvinner, hur mycket man än putsar. På samma sätt är det när Guds närvaro,

Guds sol, lyser upp oss. Då ser vi ofta smutsfläckarna i förstora skala i vårt liv. Det som vi tidigare inte alls tänkte på, blir då tydligt. Det är så vi får förstå Teresa av Avila. Ju närmare Gud hon kom, desto mer framträdde, det som vi kan tycka vara små brister i förstora skala.

I början har vi nästan alltid lättare att se fläckarna i vår nästa. Då är förstoringsglasat vänt utåt. Men när vi kommer Gud närmare vänds förstoringsglasat inåt och vi ser mer våra egna fläckar och har mer överseende med de andra. Samma sak ser vi i Theresas liv, när hon brister ut i glädjerop över vilka fromma nunnor och adelsmän som ständigt omger henne. Ändå vet vi att de inte alls var så felfria. Det är typiskt för de heliga, att de mer ser storheten i sina egna små felsteg medan de förminskar andra människors måhända stora brister.

Så länge vi bara klagat på de andra, är det ofta ett tecken att vi borde göra något åt vårt eget liv. Det är en stor uppgift att upptäcka att Gud vill göra något stort av mig. Det gör han ofta genom att andra får slipa av mig. Johannes av Korset säger, att i klostret skall jag se på de andra som hantverkare som Gud har satt där för att hyvla och fila av mig. De har Guds uppgift att befria mig från min själviskhet, självupptagenhet och självömkan. Samma bild gäller om Kyrkan, där vi hjälper varandra på vägen mot helighet. I klostertraditionen finns den broderliga eller systerliga förmaningen, något mycket viktigt men också mycket jobbigt. Tidigare hade man skuldkapitel, där man fick anklaga både sig själv och andra. Det kunde vara lite formellt, men det ligger något gott i detta. Lever vi nära in på varandra, konstaterar vi brister i varandra. Att på ett kärleksfullt sätt kunna uppmärksamma varandra kan vara mycket viktigt. Men det är inte så lätt att uttala förmaningen på ett sätt, där jag förstår att detta är sagt för mitt bästa, inte för att trycka ner mig i skorna.

Ofta är vi mycket känsliga för kritik, men som kristna måste vi vara beredda på att ta kritik. Även i den mest orättvisa kritik kan det finnas ett korn av sanning, som man kan vaska fram. Ofta uttalar man kritik, när man minst borde göra det, när man är i affekt och känslorna drar iväg. Då går kritiken inte riktigt hem. Men att kunna ge varandra kritisk hjälp kan vara ovärderligt, för det är ofta lättare att se klart, när det gäller andra än mig själv. Att kunna ta emot en kärleksfull förmaning kan vara till stor hjälp. Samtidigt är vi lite rädda både för att ge och få förmaning. Det måste finnas en grundatmosfär av ömsesidigt förtroende för att man skall kunna göra det, men det är mycket nyttigt och viktigt att försöka nå fram till den grundatmosfären, både i ett äktenskap, en familj, en klostergemenskap och en arbetsgemenskap.

Vi är alla till för att hjälpa varandra på vägen till helighet. I Kyrkan är det absolut nödvändigt. Vi har andlig ledning och bikt, för att vi behöver fönsterputsningen. Så småningom börjar de stora smutsfläckarna kanske att försvinna, men då ser vi ännu tydligare de små fläckarna. Att få denna hjälp är viktigt i vårt liv. Vi kan se på försoningens sakrament som ett fläckborttagningsmedel, där Guds nåd skall befria oss från de fläckar vi inte själva kan ta bort. Vissa saker kan vi inte själva klara av. Det kan vara djupa psykiska sår, som gör att vi reagerar på ett visst sätt. Då är det viktigt för människor i vår närvaro att förstå och visa en viss hänsyn och speciell omvårdnad om dem som är mest vingklippta och kantstötta av tillvaron. Tyvärr har den psykiska sårbarheten i vår tid blivit mycket större. Det kan vara beroende på vad man varit med om i barndomen, vilket ofta sätter sina spår. Samtidigt måste vi ha ett överseende. Våra föräldrar var lika sårade av sina föräldrar som vi kan ha varit av våra. Det har blivit en litterär genre att hänga ut sina fäder. Nu börjar man också hänga ut sina mödrar. Ingen är fullkomlig. Försöker vi leva i Guds närvaro, får vi ha ett visst överseende

med människors brister och svagheter. Det är en del av helandeprocessen. Vi kan inte hela vårt liv älta att våra föräldrar inte gav oss den gränslösa kärlek som ett barn behöver.

Avsaknaden av den gränslösa kärleken är en följd av sekulariseringen. Människan är skapad för att ta emot en oändlig kärlek. Tror hon inte på Gud, förväntar hon sig en sådan kärlek av sin nästa, av maken t.ex. Två sekulariserade svenskar har gift sig. En drömprins har funnit en drömprinsessa. Allt är underbart, men de förväntar sig allt av varandra. Ingen utom Gud kan ge allt. Då går livet i kras och man försöker med nästa. Det ligger här en djup tragik, som man kanske inte alltid har tänkt på. Eftersom människan genom skapelsen till Guds avbild har fått en längtan efter en oändlig kärlek, kräver hon också det. Hon kräver det av sin nästa, om hon inte tror på en Gud. Ingen människa kan ge fullkomlig kärlek, inte ens ett helgon. Bland de sekulariserade svenskarna finns det en del som är så kallade naturliga helgon. De är snälla, beskedliga, hjälpsamma och förnöjsamma. Har man hittat en sådan att gifta sig med har man tur, men det är inte alltid det är så. Därför är det viktigt att förklara för människor, att de inte kan förvänta sig en oändlig kärlek av den de gifter sig med. De måste fördjupa sin kärlek. När illusionerna skingras, behöver de stor hjälp för att komma ner på djupet. Får man inte det blir man besviken och sticker iväg.

Det kan vara likadant i förhållandet mellan föräldrar och barn. Man förväntade sig en oändlig kärlek av föräldrarna. Men det klarar de inte av att ge. Då blir man sviken, sårad, vingklippt och behöver helas. Det är bara Gud som kan hela de djupaste sårerna. Ingen människa kan fylla hela tomrummet. Risker är att fylla tomrummet med produkter. Den enda ideologi som riktigt fungerar i vår tid är konsumismen. Man konsumerar varor, också människor och upplevelser. Man vill fylla tomrummet med något stort och häftigt. Men ofta blir det ett konstant missnöje, eftersom det alltid finns något bättre.

Hela det konsumistiska projektet är egentligen en bakvänd längtan efter Gud. Vissa människor upptäcker det, men många gör det inte. Därför har vi en stor uppgift att hjälpa människor att upptäcka, att det bara är Guds barmhärtighet som kan fylla hjärtats oändliga längtan och behov. Allt annat kan ge en viss tillfredsställelse men samtidigt tomhet. Då blir det ofta ett konstant missnöje, som vilar över vårt svenska kynne och klimat. Det är alltid något man är missnöjd med. Det kan vara vädret, politiken eller lägenheten. Man ägnar mycket tid åt samtal, där man visar missnöje. Det finns alltid något att klaga på, eftersom vi lever i en sprucken värld.

Vi måste försöka höja oss upp till insikten att den ende som kan befria oss från missnöjet är Gud själv. Det gör han i sin Son och det är därför han blev människa. Han lever, lider, dör och uppstår för vår skull, för att befria oss från slaveriet under vår egen spruckenhet, svaghet och synd. Försök supa in Guds närvaro hela dagen och låt er älskas och helgas av Gud, så att ni finner er djupa glädje i honom.

Herre, Jesus Kristus, hjälp oss att ta emot din närvaro i allt det som sker. Hjälp oss att leva till din ära och till ditt behag. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag III

Vår mun, vår ande och vårt liv må alltid prisa dig, o Herre. Ty allt vad vi är, är din gåva till oss. Må allt vad vi gör bli vår gåva till dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen. (En bön från andra veckans laudes på lördagen)

I denna bön ser vi det vi har försökt komma fram till, att vår tillvaro, vårt liv och vår existens är Guds gåva till oss. Allt har vi fått av Gud. Allt har han gett oss. Allt de vi gör kan bli vår gengåva till honom. Så enkelt är det kristna livet. Men det är också så svårt för oss att komma ihåg, att allt det vi gör, tänker och säger kan bli vårt sätt att visa Gud vår kärlek.

Vi har sett de två första stegen. Vi börjar åter med lite repetition, för det är mycket lätt att glömma sin barndom, de första stegen och hasta iväg så fort som möjligt. Vi måste stå med båda fötterna på verklighetens mark. Vårt liv är vår mötesplats med Gud. Han har placerat oss här, gett oss vår egen existens, vårt liv. Vi är skapade av honom. Det betyder att vi varje ögonblick skapas, för skapelsen är ständigt pågående. Det är inte bara något som har skett en gång i fjärran forntid, utan varje ögonblick är vi föremål för Guds skapande omsorg. Av honom får vi oss själva. På det sättet är han närvarande i vår värld som den skapande Guden, men också som den frälsande Guden.

Gud blir människa i Jesus Kristus för att finputsa skapelsen. Han vill rätta till det som är fel, ta bort det som strider mot honom och befria oss från det onda, för att göra oss heliga. Allt i Kyrkans liv syftar till att göra oss heliga. Kyrkan är en skola i helighet, tillväxt och mognad. Kristus har dött på korset för att befria oss från allt det som hindrar heligheten att verka i oss. I varje ögonblick försöker Gud i sin nåd befria, hjälpa, hela och helga oss. I sin barmhärtighet är Gud ständigt sysselsatt med oss. Att se på livet i detta perspektiv är viktigt. Gud är närvarande, gör någonting och handlar bakom kulisserna. Livet utsätter oss för allt möjligt, ofta förmedlat genom människor, tingen och det som händer. Men bakom allt verkar Gud för att ge oss sin nåd och kärlek och för att förvandla vårt hjärta. Därför det är så viktigt att lita på att Gud är närvarande i vårt liv. Han är verksam. Han är alltid den frälsande, handlande och helgande Guden. Allt i Kyrkan skall hjälpa oss att ta emot allt detta. Sakramenten, förkunnelsen, liturgin, det vanliga församlingslivet, ja, allt i Kyrkan syftar till att föra oss närmare Gud, ta emot honom och öppna oss för honom.

I Kyrkan är vi också medaktörer. Vi är menade att hjälpa varandra, be för varandra, stödja varandra, ja, ibland förmana och helga varandra. Både på det medvetna och det omedvetna planet, hjälper vi vår nästa att gå helighetens väg genom våra goda gärningar, vår kärlek och omvårdnad. Men vi kan också göra det genom vår baksida. Vi kanske inte är medvetna om, att vi genom våra mindre goda sidor kan hjälpa varandra att bli mer toleranta, överseende och förlåtande. En svårighet är, att vi ofta inte ser det som en del av helgelsen. Vi ser bara att människor är stygga, elaka och sårar oss. I ett större perspektiv kan vi se, att också prövningarna kan hjälpa oss att identifiera oss med den korsfäste Herren. I princip kan allt som vi är med om göra oss mer beroende av Gud och hans närvaro, även om det ofta kan vara svårt och hakar upp sig. Vi kan gå i baklås och tycka att vårt liv är lite förfelat. Vi kommer ingen vart och blir stående på samma fläck. Det beror ofta på, att vi inte har upptäckt Guds sätt att handla på ett visst sätt. Det kan handla om något i vår personlighet, psykologi och andlighet eller om något i omgivningen, när vi fastnar på vår väg.

Då måste vi öva den enkla formen att leva i Guds närvaro. Vi kan använda ett annat ord, som egentligen inte finns på svenska, ordet **i-varo**. Det är Broder Wilfrid Stinissen (1927-2013)

som har hittat på ordet i-varo, som uttrycker en mycket viktig aspekt av det kristna livet: att Gud lever i oss. Genom dopet blir vi Guds tempel. Vi tycker att det låter lite för vackert så skruttiga som vi är. Men vi är ett Guds tempel, kanske ett lite skruttigt tempel. Det är Guds nåd och gåva som gör oss till Guds tempel och ger oss vår värdighet. Det är inte vår förtjänst, utan det är en nåd, en gåva, kanske den mest bortglömda av alla trossanningar. Det är underbart att alla kristna kyrkor och trossamfund bejakar denna trossanning. Vi brukar uttrycka det dogmatiskt och tungrott, men det kan vara bra att ändå sammanfatta innebörden. Vi talar om den allraheligaste Treenighetens inneboende i den döpta själen genom den heliggörande nåden. Genom dopet blir vi ett Guds tempel.

Det är inte bara en bild, utan Gud lever verkligen i oss och har tagit sin boning i oss. Vi är Andens tempel. Det betyder att den Helige Ande är i ständig verksamhet där genom nåden som helgar och befriar. Vi kan upptäcka samvetets röst, som ibland gör sig gällande. Vi vet innerst inne vad vi borde säga eller göra så, men ibland upptäcker vi det först när det är försent. Det kan vara något vi inte borde ha sagt eller att vi borde ha vänt den andra kinden till. Den Helige Ande försöker förmå oss att göra det som Jesus skulle ha gjort eller ha sagt i en viss situation eller att tänka det som Jesus skulle ha tänkt. Innerst inne brukar vi veta vad som är rätt, sant och gott. Men sedan kommer den gamla människans reflex att slå tillbaka. Det kan vara att hitta en dräpande replik, så man får tyst på skvallerbyttan. Det är mycket lätt att reagera på den gamla människans reflexer. Slår någon mig på kinden, slår jag tillbaka.

Den nya människans andliga reflex är att vända den andra kinden till. Tyvärr gör vi många missar. Men så småningom, när vi lär oss att leva i Guds närvaro och försöker göra vårt liv till en gåva till Gud, börjar det bli en andlig reflex att handla rätt. Ibland är vi förvånade att vi själva kan svälja och stå ut med vissa saker. Utan att tänka efter kan vi räcka ut vår hand till någon som behöver oss, även om det är någon som har ägnat en stor del av sitt liv åt att göra livet surt för oss. Den Helige Ande är i verksamhet i oss. Det är inte bara vi som försöker göra det goda, utan det är den Helige Ande som inifrån arbetar i oss.

Vi kan tala om i-varo, att Gud lever i oss. Gud verkar i oss och använder oss. Vi lever också i honom. Det är i honom vi lever, rör oss och är till (Apg 17:28). Vi är alltid i Gud. Han är i oss och vi i honom. Det är ett ömsesidigt inneboende. Det är en bild av Treenighetens inre liv, där de gudomliga personerna lever mer i de andra än i sig själva. Vi kan aldrig förstå Treenighetens mysterium helt logiskt, men vi tror att de lever i varandra, att kärleken får dem att gå ut ur sig själva och in i de andra.

En reflex av den treeniga kärleken kan vi se i den jordiska kärleken. När vi verkligen lever i någon, lever vi liksom i den andre. Du blir viktigare än jag, även om vår mänskliga kärlek alltid är lite bristfällig. Det är viktigare att leva i dig än i mig. Man brukar ta bilden av Jungfru Maria vid korsets fot. Hon lider i sin Son. Hon lider inte bara med sin Son. Hon är så djupt förenad med sin Son att hon går in i hans lidande hjärta och förenar sig med det. Kanske vi i vissa nödsituationer, när någon som står oss nära lider, ligger för döden eller plågas, kan lida mer i den älskade än i oss själva. Vi är indragna i lidandet och tar det på oss. Det gör Jesus gör på korset. Han lider i hela mänskligheten och tar på sig allt lidande.

Också glädjen kan förflytta oss in i den andre. När någon strålar av glädje för att det har gått riktigt bra, finns det också medglädje och i-glädje. Vi har inte ordet på svenska. Vi har bara medlidande och inte medglädje. Men vi behöver inte följa Svenska Akademiens ordbok utan kan vara lite fria. Att leva i, glädja sig i och lida i tillhör det kristna livet. Gud har stigit ner i

vår värld, blivit människa i och med oss, för att vi en gång till fullo skall leva i evigheten. Det eviga livet får vi ta ut i förskott i bönen och liturgin. Varje gång vi ber och står i kontakt med Gud står vi i kontakt med honom i hans dimension av tillvaron, alltså evigheten, härligheten. Gud står över tid och rum. Ibland kan vi, tycka att det är jobbigt och svårt att förstå och ta till oss det. Men när vi verkligen i tro, hopp och kärlek vänder oss till Gud, får vi också en liten försmak av evigheten. Vi kan alla uppleva ögonblick, när tiden liksom står still. Det kan vara i tillbedjan inför sakramentet eller ute i naturen. Också en mänsklig erfarenhet kan ge oss en liten evighetsglimt. Ett vackert uttryck är att tiden kan stå still och vi kan stanna upp inför evigheten mitt i tiden.

Det är alltså viktigt att knyta den kristna mystiken till dopet. Vardagsmystiken liksom all mystik bygger på, att vi i dopet vi har fått möjlighet att komma Gud så nära att han vill bo i oss och att vi får bo i honom. Då kommer också den ekumeniska aspekten in tydligare, eftersom alla döpta har fått denna värdighet. Tyvärr är det många som inte har en aning om sin värdighet. Några känner sig mer som en sophög. I vår tid har synen på människan förändrats radikalt omkring oss. En blivande människa blir avfall. Människans värdighet har försvunnit ur horisonten på många sätt. Människor känner sig onödiga och inte behövda. Att återge människan den härlighet och värdighet hon har fått av Gud är ett viktigt barmhärtighetsverk. Utifrån insikten att man är ett Andens tempel blir det också lättare att hantera vardagen.

Vi skall nu se lite på hur broder Lorens (1614-1691) kan hjälpa oss konkret att leva i Gud och i hans närvaro. Broder Lorens är en lekbroder i karmelitorden på 1600-talet i Frankrike. Han har liten anknytning till Sverige, eftersom han var soldat i sin ungdom och kämpade mot svenskarna i 30-åriga kriget. Han har också gjort svenskarna mycket gott. Långt innan karmeliterna kom till Sverige hade ett frikyrkligt förlag utgivit en liten röd bok, inte Maos lilla röda utan broder Lorens' lilla röda. Många har känt till den lilla boken utan att riktigt veta vem broder Lorens var och varifrån han kom.

Broder Lorens vill hjälpa oss att leva i Gud och i hans närvaro genom det vi är och gör. Han säger: "Gud är överallt och man kan överallt vända sig till honom. Man kan låta sitt hjärta tala till honom på tusen sätt. Har man bara en smula kärlek kommer man inte att finna det svårt". Vi kan uttrycka vår kärlek till Gud på så många olika sätt. Det kan vara genom att dammtorka, putsa fönster, laga mat eller äta mat. Eftersom vi kan uttrycka vår kärlek och vår tillbedjan på så många olika sätt, är det kristna livet alltid en upptäcktfärd, där vi kan finna djupdimensionen i de olika moment som dagen rymmer.

Vi behöver inte lägga till en massa fromhetsövningar eller muntliga böner, även om vi kan tillfoga det om vi vill. Det viktiga är intentionen och motivationen, att vi kan förvandla allt till vår bön och kommunikation med Gud, eftersom han är i oss och vi i honom. Vägen är inte så lång. Vi behöver inte förbereda oss för en lång resa. Vi behöver inte tänka ut några vackra ord och tankar. Varje andetag kan bli en akt av bön och tillbedjan. "Arbetstiden skiljer sig inte från den inre börens tid", säger broder Lorens. "Jag äger Gud på ett lika lugnt och orubbligt sätt i oredan i mitt kök, där ibland flera människor på en gång ber mig om olika saker, som om jag låg på knä inför det Heliga Sakramentet". Observera att han säger oredan i mitt kök. Även om vi har lite oreda på kontoret, arbetsplatsen eller i köket kan vi lugnt och orubbligt vända oss till Gud. Vi skall inte vänta tills allt är städat, fint, putsat och på plats, för då blir det aldrig av. Det finns alltid någonting som inte riktigt fungerar i vårt liv. Det märkliga är att

broder Lorens säger, att det är samma grundattityd när vi arbetar som när vi ligger på knä inför det Heliga Sakramentet. Observera att vi behöver ligga på knä inför det Heliga Sakramentet för att också i arbetstiden kunna vända oss till Gud. Det hör ihop, och grunden är densamma.

Varför arbetar vi? De flesta svarar, att det är för att tjäna pengar och för att det är roligt att arbeta. Det är sant, men i sista hand arbetar jag för att Gud har satt mig här i världen för att genom mitt arbete samverka med honom för världen frälsning. Arbetet är också i grund och botten en akt av tillbedjan. Det kanske vi inte tänker på alltid, och det behöver vi inte alltid tänka på. Men den synen på arbetet ger en djupdimension. Lever jag i Gud, och det gör jag, eftersom han lever i mig, lever jag lika mycket i honom när jag arbetar som när jag sitter i kyrkan. Vi skall inte alltid arbeta, en risk som också finns för vissa. Men för de flesta människor är det en harmoni, en balans mellan bön och arbete. Vi har den klassiska rytmen i den benediktinska andan, *ora et labora*, be och arbeta. För nästan alla kristna är det så. I ett kloster kanske man ber mer än man gör i en fabrik. Hur det är beror också på människan. Att hitta sin rytm mellan bön och arbete är viktigt. Framförallt gäller det att komma ihåg, att arbetstiden inte behöver skilja sig från den inre börens tid. Arbetstiden framför datorn ersätter inte tiden inför det Allraheligaste – det är en annan dimension – men man kan ha samma grundinställning i både bön och arbete.

Arbetet gör jag till Guds ära. Jag gör det naturligtvis också för att jag behöver ett arbete och för att jag måste göra något för att försörja mig och min familj. Men det finns en inre dimension, en i-varo i mitt arbete. Jag gör det till Guds ära för att samverka med honom för världens återlösning, för att helga världen. Vi tänker inte alltid så när vi jobbar. Men så småningom kan denna övertygelse slå rot inom oss. Då får arbetet också en himmelsk dimension, en kontemplativ dimension, som hjälper oss när det är tungt och som ger oss glädje när vi känner oss lite nere eller modlösa. Det skapar en djupare harmoni, när vi vet att vi gör arbetet för Guds skull och att vi får bli kvar i honom.

För broder Lorens gällde att allt var ”honom likgiltigt, varje plats, varje syssla. Den gode brodern fann Gud överallt, likaväl när han lagade sina skor som när han bad tillsammans med kommuniteten. Han hade ingen brådska att få göra sin reträtt, ty i sitt arbete fann han samme Gud att älska och tillbedja som mitt i öknen. Eftersom hans enda hjälpmedel för att närma sig Gud var att göra allt av kärlek till honom, var det honom likgiltigt, om han sysslade med en sak eller en annan, bara han gjorde den för Guds skull. Det var han och inte saken i sig som angick honom”.

Ordet likgiltighet har på svenska lite dålig klang, men ordet avser det ignatianska uttrycket *indifferentia*. Det är svårt att hitta ett riktigt bra ord på svenska. Ordet likgiltig tyder på att man är kall och inte bryr sig. *Indifferentia* innebär att man inte fäster sig eller binder sig vid något. Om Gud vill att jag skall laga mina skor, gör jag det. Vill han att jag skall sitta två timmar extra i kyrkan, gör jag det. Jag är inte bunden, fastklistrad vid, att jag vill göra precis det ena eller det andra, utan jag gör det som kommer, det som vardagen rymmer. Jag gör det alltid av glädje, eftersom det sker till Guds ära. När vi gör något för någon annan, blir det roligare. Barnen på dagis får sy små saker till sina föräldrar och göra dem glada. När vi gör något för någon annan betyder det något.

Vi får göra allt vi gör för Gud. Vi får göra vårt arbete, gå på gymmet eller gå till Maxi eller Lidl för Guds skull. Det betyder inte att vi, så som många gör, skall gå till varuhuset istället

för att gå till kyrkan. Men vi får ändå gå dit. Vi får ha *holy shopping*, som man säger i Rom, när man köper rosenkransar och andra fromma varor. Vi kan också ha *holy shopping* på Lidl, för vi handlar för att glädja Gud och andra. Men vi får inte bara ägna oss åt *holy shopping*, som en del unga flickor älskar att göra. Vi får göra allt det vi gör under vardagen som vårt sätt att visa Gud vår kärlek. Vi får tillfoga en grunddimension till allt det vi är och gör. Att bli hemma där är mycket viktigt. Vi har också större motståndskraft mot svårigheterna och prövningarna, när vi vet att här i detta livet kan vi på så många olika sätt visa Gud vår kärlek och vår överlåtelse.

Broder Lorens sade, att i allt som hände honom såg han ingenting annat än Guds befallning, och detta bevarade honom i en ständig frid. Det är inte lätt att leva i en ständig frid, när svårigheterna och prövningarna kommer. Vi får inte skylla det svåra på Gud. Det finns ofta sekundära orsaker. Det kan vara människor som betar sig illa. Men bakom det som sker får vi ändå bli kvar i Guds närvaro. Vi kan finna en frid bakom och bortom molnen. Gud sol lyser, även om molnen skyler den. Guds kärlek finns där, även om människors ovilja och motstånd lägger sig som en hinna över verkligheten. Det svåraste av allt är ofta att bli kvar i ständig frid, trots att vi ansätts på så många plan. Livet i Guds närvaro kan hjälpa oss att också hantera livets baksida, om vi har blivit så hemma i Guds närvaro att vi får göra allt till Guds ära och ta emot allt ur Guds hand.

Då får också lidandet en annan färg. Det kan vara ännu mer smärtsamt på ett sätt, eftersom vi då också är befriade från vår egen själviskhet, som ofta lindrar ett lidande. Vi får inte glömma att vi har en viss motståndskraft. I vår tid överöses vi med mänskligt lidande bara vi sätter på TV. Ändå står vi ut. Vi har en slags motståndskraft, vilket är något på gott och ont, för det kan också avtrubba oss. Risker med media är att våld, krig och förtryck nästan kan bli underhållning. På TV ser man först en dokumentärfilm om förintelsen och i nästa ögonblick en revy, där man är utklädd till kaniner och hoppar runt. Sådant gör oss lätt avtrubbade. En av anledningarna till att så många, utan att tänka sig för, ansluter sig till IS är, att de ser avrättningarna som en slags action. Människan kan avtrubbas.

Arvsyndens är också ett slags skyddande filter som gör att vi inte lider så ofantligt mycket som vi skulle göra om vi inte hade hinnan av själviskhet. Det är därför Marias lidande vid Kristi fot är så intensivt. Hon hade ingenting av arvsynd som kunde skydda henne från att lida i sin Son. Vi däremot har ofta ett slags pansar, som gör att vi inte helt och fullt kan gå in i andras lidande. I och med att vi i vår tid hela tiden konfronteras med all världens lidande har vi också en viss förmåga att avtrubbas. Det måste vi akta oss för.

Samtidigt kan vi inte slitas sönder. Människor som arbetar mycket med sårade människor kan inte helt gå in i andras lidande, för då skulle de gå under. Här måste man avväga och se hur långt man kan gå i medlidande med människor och hur mycket man orkar bära. Det är lite olika. Men om vi har vi funnit vår fasta punkt i livet i Guds närvaro och till hans ära, blir det lite lättare att hantera de ofrånkomliga lidandena, svårigheterna, prövningarna och frestelserna som vi utsätts för. Det betyder inte att vi är onåbara för lidandet. Det är inte heller meningen, eftersom ibland det enda sättet att hjälpa människor är att lida i och med dem. Vid dödsbäddar hjälper orden ofta inte, men att sitta där och hålla en hand kan betyda oerhört mycket.

Vi måste i den vanliga vardagen också kunna öva upp detta sätt att leva. Det är vardagen med dess mödor, arbete och olika sysslor som fyller större delen av vårt liv. Det är i vardagen vi ofta behöver evangelisera. Ibland blir det så, att den fromma delen blir mycket begränsad. Det

kan vara en timme på söndagen eller i bästa fall också några minuter på morgonen och kvällen och någon liten bönesuck under dagens lopp. För många människor är den fromma delen mycket begränsad, eftersom de tror att bönen inkräktar på arbetstiden och fritiden. Därför är det viktigt att hjälpa människor att förstå att det finns en djupdimension, som man alltid kan bli kvar i. Många människor anar kanske att det är så, även om andra inte riktigt har förstått att de kan leva i Guds närvaro utan att det inkräktar på arbete och fritid.

Nu får vi ibland mer fritid än vi orkar med. Fritiden fylls även för barnen med olika aktiviteter. Ibland har dagisbarnen en lika uppfylld almanacka som verksamhetschefen på KF. Det är lätt att fylla upp tiden med tidsfördriv, ett fult ord enligt min mening, för det antyder att tiden är till bara för att fördrivas, inte för att fyllas med något djupt innehåll. Allt det vi gör, all den tid vi tillbringar kan bli vårt sätt att leva med och i Gud, eftersom vi redan gör det genom vårt dop. Det är en följd av dopets nåd, att vi redan nu är ett heligt tempel. Det gäller inte bara oss utan också våra bröder och systrar. Den som sitter bredvid mig i kyrkan är också ett Herrens tempel. Vi får vara medvetna om människans värdighet, både den egna och andras. Då får vi också ett lite mer försynt sätt att handla mot varandra. Då behandlar vi varandra som dyrbara pjäser av ming-porslin och inte som billigt plastmaterial, som kan behandlas lite hur som helst.

Vardagsmystiken skall hjälpa oss att se vardagen, det som fyller större delen av vårt liv, som en underbar möjlighet att komma Gud närmare. Det sker genom att fördjupa vår gudsrelation och bli mer medvetna om vår egen värdighet som döpta och även om vår nästas stora skönhet i Guds ögon. Det kan förstärka tillvaron. Då får vi en större insikt i hur viktiga vi är i Guds plan som hans medarbetare för världens frälsning, som levande stenar i Kyrkan och som kallade till helighet. Alla dimensioner i vår tillvaro kan fördjupas. Det gäller våra relationer till andra människor i äktenskap, familj, kyrka, församling och arbetsplats. Det gäller vårt sätt att behandla naturen, skapelsen, att se Guds spår i allt det som finns till och att glädja oss över minsta lilla tecken på skönhet och godhet. Vi har allt att vinna på att försöka upptäcka vardagen som en ständig mötesplats med Gud. Det är inte jobbigt i den meningen att vi måste göra en massa extra saker.

Det kan vara lite jobbigt i den meningen att vi måste göra en djupdykning ner i verkligheten, att vi måste övertyga oss själva, att det inte bara är vackra ord utan verklighet, Det är möjligt att leva på det sätt som broder Lorens försöker göra och bevara det vad som än händer. Broder Lorens säger om Gud: ”Han är alltid hos er och vid er sida. Lämna honom då inte ensam. Ni skulle ju anse er själva ohövlige, om ni lämnade en vän ensam, när han kom på besök”. Broder Lorens använder dagliga små erfarenheter för att belysa djupdykningen i verkligheten. Gud är alltid på besök hos oss. Han bor i oss. Egentligen kan vi inte lämna honom ensam, för han är där. Men vi får försöka finna vår glädje i att vi får vara tillsammans med Gud, att vi får göra allt i, med och för honom. Vi är så fast sammanfogade med honom att ingenting kan skilja honom åt.

Mystiken följs av det vi kan kalla vardagsaskes. Mystik och askes går alltid samman. När det talas om askes börjar människor gärna skruva lite på sig och tro att de skall gissla sig och göra livet tungt. Men så är det inte riktigt, utan ännu mer. Om vi lever med Gud och vill leva till honom, måste vi också vara beredda att klippa av det som binder oss vid något annat. De stora synderna skall vi undgå. Men sedan finns de små bindningarna. Johannes av Korset säger, att

fågeln inte är fri, vare sig den är bunden vid kättingar eller vid sytrådar. Kättingar är de svåra dödssynderna, som binder oss.

Men vi har också små sytrådar som får oss fastna vid allt möjligt. Under fastetiden kan det vara bra att tänka efter vilka små sytrådar vi har. Det kan vara att vi alltid vilja sitta på en viss plats i kyrkan eller bredvid biskopen eller kyrkoherden. Det kan också vara att inte vilja sitta bredvid någon viss person. Ibland sitter det vid kyrkkaffet någon ensam person. Jag frågade en gång varför en kille alltid satt där ensam. Då sade man, att det var en muslim som ville bli kristna, men de trodde han var en spion. Man kan alltid hitta en viss anledning att inte vilja sitt bredvid någon bestämd person.

Viktigt att komma ihåg är, att vi alla har sytrådar. Ibland kan det vara ulltrådar. Wilfrid Stinissen säger, att vi alltid måste ha med oss en liten sax, så att vi kan klippa av trådarna. Åker vi flyg, måste vi lägga saxen i incheckat bagage för att inte bli av med den i säkerhetskontrollen. Det är lite besvärligt, när det går upp för oss hur mycket vi är bundna vid. Det kan vara allt möjligt och ofta är det småsaker. Ibland kan det vara svårt att urskilja, för vi har också rätt till vissa saker, och det är lite olika för olika människor. Är man fotomodell behöver man mer kläder än i ett kloster.

Det är inte helt lätt att urskilja vad det är som binder och fångslar oss och vad det är vi kan klippa av. Men där har vi också vår frihet att se, hur vi kan öva askes och bot. Risken är att vi tycker att det är så jobbigt, att vi inte gör någonting. När fastan börjar kommer många för att få askkorset. De vill göra så mycket för Gud. De vill öva barmhärtighetsgärningar och ge allmosor och fasta. Efter någon vecka upptäcker de att det inte blev så mycket av det hela. Här måste vi se att vi behöver hjälp av vardagsmystiken. Vi behöver den Helige Andes hjälp för att tydligt se vad vi kan göra avkall på, vilka trådar vi kan klippa av. Vissa har en tendens att klippa av för mycket, så att det ingenting blir kvar. Andra har en tendens att inte klippa av någonting. Här behöver vi Andens urskillning för att se, hur vi kan hitta en form av askes och botgöring som passar för vårt sätt att leva. Här behöver vi också Andens påhittighet. Då bli det ganska roligt att tänka ut vad vi kan klippa av för tråd i dag. Vad kan vi göra för Gud i dag? Samtidigt vet vi att askes är lite jobbigt och tar lite emot.

Under fastetiden påminns vi ständigt om tre ord som hör ihop: bön, bot och barmhärtighet. I handling vill vi visa att vi vill avstå. Vi vill klippa av en tråd. Vi vill ge något av oss själva. Vi vill visa Gud och vår nästa att vi menar allvar med vår kärlek. Ibland är tiden det svåraste att offra, att ge sin tid till någon som vi tycker är lite jobbig eller lyssna på någon som behöver lyssnas till. Sedan är det viktigt att komma ihåg att mystik och askes alltid löper parallellt. Speciellt under svåra tider, när vi inte riktigt känner Guds närvaro, gäller det att ändå vara trogen de bönetider vi har och att gå i mässan, även om vi tycker att det är tråkigt. Barnen är ofta ärligare än de vuxna och säger att det är tråkigt att gå i mässan. Då brukar jag fråga vem som har sagt att det inte skall vara tråkigt. Kyrkan bedriver ingen underhållningsindustri, utan det är Kristi offer på korset som blir närvarande på altaret. Det är en liturgi som talar mer till det djupaste inom oss än till våra känslor. Ibland kommer vi Gud närmare, när vi tycker oss ha tråkigt. Tycker vi oss ha det tråkigt, blir det lite mindre tråkigt, om vi tillbringar en timme med Gud. Det ligger lite i vår tid, att det hela tiden skall hända någonting, att man hela tiden spelar på känslor och upplevelser.

Liturgin är en helt annan dimension, Det är en helig monoton. Det är att lämna tid och rum för att få en liten smak av evigheten mitt i tiden. Vi behöver det liturgiska för att också

vardagen skall bli en liturgi, där vi bär fram offergåvan: vår tid, vårt arbete och våra mödor. Det finns en symmetri mellan liturgi och vardag. Allt hör ihop i vårt kristna liv. I Guds ord och sakramenten får vi kraft för vardagens arbete och möda. Vi får den energi och kraft vi behöver för att bli kvar i Guds närvaro under vardagen. Vi ber för varandra om den nådegåvan.

Herre, Jesus Kristus. I den heliga mässan ger du oss oändligt mycket. Hjälp oss nu att ta emot just den gåva du vill ge oss idag, så att vi förstår att varje ord vi hör är riktat till oss och att du kommer till oss på så oändligt många sätt och talar till det djupaste inom oss. i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag IV

Vi är framme vid den sista stationen som också är den första. Vi sänds alltid ut på Guds uppdrag till vardagen. Vi ber med den helige Nikolaus von Flüe (1417-1487), den schweiziske eremiten.

O, min Herre och min Gud, ta ifrån mig allt som hindrar mig att komma till dig. O, min Herre och min Gud, ge mig allt som hjälper mig att komma till dig. O, min Herre och min Gud, tag mig bort från mig själv och ge mig helt till dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi börjar med en kort repetition, så att vi behåller sammanhanget i det vi har kallat vardagsmystik. Vi började med att komma ihåg att vi har fått vår **tillvaro**, vår existens av Gud. Vi är skapade till Guds avbild. Han har placerat oss här i denna värld för att vi just där skall möta, tjäna, tillbe, tacka och älska honom och så göra denna värld mer öppen för honom, för hans godhet, rättfärdighet och barmhärtighet. Vi möter alltid Gud i den existens som är vår. Vi kan inte fly undan i vaga drömmar och tankar. Naturligtvis ligger det i sakens natur att vi får ha en önskan att förbättra den tillvaro som är vår. Ju närmare Gud vi kommer, desto mer får vi också kraft att leva av hans barmhärtighet och sprida den. Det gäller att acceptera verkligheten, bli hemma där och samtidigt evangelisera den och lysa upp den med Guds nåd och ljus. Vi kan sammanfatta den aspekten med det lilla ordet här. Här är jag, Herre. Här kommer du mig till mötes. Det sker inte långt borta i fjärran, utan just här möter vi Gud. Här är helig mark och här är Herrens hus. Den första dimensionen är realiteten, verkligheten, tillvaron.

Den andra aspekten är **närvaro**, som vi kan sammanfatta med det lilla ordet Du. Vi lever i dialog, i relation med Gud. Ibland är det bra att tänka efter hur vi tänker på Gud, när vi ber. Säger vi Du eller Han? Om det är direkt relation, Du, är det bön. Är det Han, innebär det mer att vi reflekterar i allmänhet. Man säger ibland att prästernas stora frestelse när de ber och mediterar är, att de mer tänker Han. De tänker ut vackra saker som de skall kunna säga i en predikan. Men bön är inte att förbereda vackra tal utan att stå i direkt relation till Gud. Det kan ibland vara bra att stanna upp. Är det Du eller Dig, när jag talar med Gud eller tänker jag mer ut något vackert.

Det kan vara likadant i våra relationer till andra människor. Ser vi dem i ögonen och talar vi direkt till dem eller är vi någon annanstans och tänker på dem som dem? Tänker jag att det är en tråkig människa jag talar med, eller tänker jag att du är framför mig och jag vill försöka komma dig nära? Det kan vara viktigt att vara medveten om, att vi ibland har en tendens att se både Gud och människor som objekt och inte som subjekt. Då blir det inte en person vi talar

direkt till utan någon vi talar om och tänker om. Gud är närvarande i denna värld. Han är fördold, men på många sätt blir hans närvaro tydlig, inte minst genom inkarnationen, sedan Gud har blivit människa. Jesus Kristus är närvarande i hela sin gudamänskliga verklighet i eukaristin. Han talar till oss genom sitt ord, genom sin Kyrka och genom vår nästa. På så många sätt anar vi Guds närvaro här i denna värld och det är för att vi skall leva i dialog, relation, i bön. Du är här. Då kan vi möta Gud här och nu.

Det tredje steget är **i-varo**. Genom dopet lever Gud i oss. Vi är hans tempel. Han är inte långt borta. Han är fördold i oss och i vår nästa. Gud talar till oss både utifrån och inifrån. Han gör det nu. Också detta lilla ord kan hjälpa oss. Det är just nu som jag lever i relation med Dig, inte i går och inte i morgon. En frestelse är att vi antingen sitter fast bakåt i tiden eller lever i framtiden. Vi tänker på hur det var förr, antingen det var bättre eller sämre. Vi är präglade av vår historia, men vi kan inte fastna där, utan det är nu vi möter Dig, Herre. Nu talar Du till mig djupt i mitt hjärta. Det kan också ske utifrån. Från alla håll och kanter kommer Du mig till mötes och jag får möta Dig nu, just nu. Jesuiten Jean Pierre de Caussade (1675-1751) talar om det ”närvarande ögonblickets sakrament”. Det är bara i nuet vi kan möta Gud. Gårdagen är förbi. I morgon vet vi inte vad det blir. Allt kan vara slut. Men vi vet att just nu är Du här, oavsett om vi arbetar, är på reträtt, går på bio, eller är på City Gross.

Också på City Cross och Lidl kan vi möta Gud. Att tro att vi är på helig mark är kanske inte det första vi tänker när vi går in i varuhuset. Men vi får tro att det också där finns människor som tillber Gud. Kassörskan har kanske i fickan ett radband, som hon tar ibland upp. Överallt finns det människor som ropar till Gud. Tiggaren, som har samlat ihop tomburkar och ser att det fattas en krona för att köpa det nödvändiga, tänker säkert på Gud. Helig mark kan vi ibland finna där vi minst skulle ana det.

Vi är nu framme vid den sista punkten, som först låter lite avskräckande. Det är ordet **frånvaro**. Ofta upplever vi verkligheten som att Gud är frånvarande. Det är svårt att möta honom, och vi människor skymmer honom för varandra. Syndens tragiska konsekvens är, att Gud tycks skymd, bortglömd, förnekad och förtrampad. Men Gud kommer till världen för att dela vår erfarenhet av frånvaro och övergivenhet. Frälsningsmysteriet går ut på att Jesus tar på sig den del av verkligheten som vi inte själva klarar av. Han tar på sig förföljelsen, övergivenheten och döden, allt det som tycks förneka Gud, allt det som talar om att han inte får vara med. Där stiger han ner för att dela den erfarenhet som vi alla har gjort. Det kan vara total tomhet, utsiktslöshet och modlöshet, ja, allt det som ingen människa helt kan undgå och som man först tolkar som total gudsfrånvaro. Det har Jesus tagit på sig. På korset ropar han: ”Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?”(Mark 15:34) och citerar en psaltarpsalm (Ps 22). Den psaltarpsalmen, liksom många andra, går till sist över i lovsång.

Så är det ibland i vårt liv. Det börjar med att vi ropar ut vår övergivenhet och frågar: ”Varför Herre, har Du lämnat mig i sticket och varför låter du mig gå igenom detta?” Det viktiga är att man vänder sig till Gud. Då är det en form av dialog, ett samtal, en samvaro. Nästan omärkligt kan klagoropet gå över till överlåtelse och tillbedjan. Klassiskt i psaltarpsalmerna är att det börjar med klagorop och verop. Så småningom, utan att man riktigt märker det, går det över i överlåtelse.

Övergivenhet blir överlåtelse. På vissa språk är det samma ord för att vara övergiven och att vara överlåten. Vi har orden *abandonment* och *abandon*. Utåt sett kanske det inte ändrar sig, men den inre stämningen, den inre temperaturen blir annorlunda. Ibland kan man i mycket

svåra situationer erfara en slags temperaturförändring. Först är det bara isande kallt och tomt. Så märker man att det finns en liten låga av hopp, ett litet fönster som öppnar sig. Det är vi med om i Kyrkans heligaste liturgi på påsknatten. Först finns bara gravens isande tystnad, tomhet och övergivenhet. Men sedan tänds lågan i kyrkan och till sist badar allt i ljus, eftersom påskdagens morgon har grytt.

Vi kan se på överlåtelsen på mycket olika plan. Det kan vara en psykologisk process, en andlig process eller en liturgisk process. När frånvaron tycks som mest tom och utsiktslös, kommer en liten stråle av ljus in. Johannes av Korset har en bild från Spanien. Vi svenskar vill ha så mycket sol som möjligt och kunna njuta av solen, men i Spanien gör man tvärtom. Där bommar man för alla fönster, så att den heta solen inte skall komma in. Johannes av Korset säger, att hur mycket vi än försöker stänga ute solen, finns det alltid en liten spricka i gallren och luckorna, så att Guds ljus ändå kan komma in. Hur mörkt det än är, finns det alltid en liten spricka, där det kan sippra in lite av Guds ljus.

Så kan det också vara i en sorgprocess som kan vara fruktansvärt svår. Plötsligt finns det ändå ett litet ljus. Jag är inte ensam i det svåra, eftersom Gud själv har stigit ner och tagit det på sig. Påskmysteriet talar om det. Gud tar på sig det vi inte orkar bära. På korset har han visat att han vill vara med oss. I örtagården svettas han blod, och på korset utgjuter han sitt blod för att frälsa och hela oss från mörkret, frånvaron, tomheten, utsiktslösheten och synden, det vi inte själva kan befria oss ifrån. Vi kan inte själva frälsa oss. Vi kan inte själva bestämma hur livet skall se ut och hur vår bön skall vara. Johannes av Korsets klassiska verk, "Själens dunkla natt", är skrivet till munkar och nunnor som inte kunde be. De hade trätt in i klostret och ändamålet var för att be. Ett kontemplativt kloster har ingen yttre verksamhet, apostolat och barmhärtighetsverk, utan där är bara bön. Så upptäcker de att de inte kan be. Allt tycks förlorat. Men avsikten är att de skall gå igenom den yttersta renings- och frälsningserfarenhet, som innebär att det är bara Gud i oss som kan få bönen att flöda. Det är inte människans verk, utan det är Guds verk.

Sedan kan man applicera denna erfarenhet av själens dunkla natt på andra situationer av tomhet, torra, utbrändhet och utsatthet. Johannes av Korset skriver ursprungligen bara för dem som erfar tomheten i bönen. Men torkan kan likaväl drabba oss i en relation, ett äktenskap, en familjesituation, en arbetssituation eller på det rent psykiska planet. Allt är då mörkt. Thérèse av Lisieux säger: "Plötsligt släcks ljuset i hissen". Vi kommer varken upp eller ner. Allt är tomt. Erfarenheten av frånvaro kan ingen människa helt undgå. Ändå måste vi också tala om ett slags "frånvarons sakrament". Frånvaron pekar vidare på Gud som alltid är närvarande, även om vi inte känner, märker, erfar eller upplever det.

Något liknande kan det vara på det mänskliga planet. Om vi har någon kär anhörig eller vän, som är mycket långt borta och tycks ouppnåelig, kan man ibland känna mer längtan efter honom eller henne än om vännen sitter mitt emot en. Om det blir en svårighet i en relation, i ett äktenskap, kan det ibland vara bäst att skicka den andra parten bort på andra sidan jorden, för då börjar man kanske längta efter varandra. Hemma går man går varandra på nerverna vid frukostbordet och man har sina vanor. Ibland är det just när man är borta från någon som man upptäcker hur viktig man kan vara för varandra.

Något liknande är det i vårt förhållande till Gud. Ibland är det först när vi så att säga blir korsfästa av den genomträngande känslan av frånvaro som vi längtar mer efter Gud. När vi inte känner hans närvaro, när vi tycker att det bara är öken, torrt, tomt och utsiktslöst börjar vi

kanske längta på djupet efter honom. För många blir det så, när de kommer till en sekulariserad verklighet som den svenska. Man har bott i ett land där det överallt fanns krucifix och Mariabilder och där alla människor gör korstecknet. Nu finns det kanske inte så många av de helkatolska, idealiska miljöerna kvar längre. Men ändå kan det vara mycket svårt att komma till ett land, där man inte ser några yttre tecken på Guds närvaro. Alla tycks vara helt okunniga eller ointresserade av Gud. Det är så många upplever situationen, när de kommer till Sverige. Då brukar jag säga till dem, att de måste börja leta efter de små tecknen. Då kan man till sin förtjusning och förvåning finna fler tecken än man anar. Sankt Eriks bild finns med på brunnslocken och på flaggor. Antagligen vet många som kommer hit inte att det är skyddspatronen Sankt Erik. Åker man bil ser man kommunvapnen, något av det mest katolska i Sverige. I Södertälje strålar Sankta Ragnhild emot besökarna. I Botkyrka finns Sankt Botvid. I Stockholm finns Sankt Erik. I Järfälla finns lammet med korsfanan. Sigtuna har Mariatecknet. I Luleå finns Petri nycklar på kommunvapnet. Sedan finns det vissa kommuner som har gripar och andra saker, men förvånansvärt många kommuner har helgon på sina vapen. Vi kan bli mer och mer påminda om Guds närvaro.

Så småningom kanske man sedan träffar på någon som tror på Gud. Jag kommer ihåg någon som till sin glädje sade, att nu hade han mött den förste svensken som tror på Gud. Det kanske fanns någon på arbetsplatsen som han upptäckte. Så blir det i ibland ekumeniska kontakter eller till och med interreligiösa. En av våra diakoner har en pojke som gick i en klass, där det bara var två som trodde på Gud. En var katolik och en var muslim. De blev kompisar.

Ofta stärks vi i själen genom erfarenheten av frånvaro, tomhet och torka. Johannes av Korset säger, att när Gud uppfostrar själen stryker han besk aloesaft på sitt bröst för att avvänja barnet, och han ger istället det hårda rågbrödet. I början när vi kommer till tro är vi förälskade och allt är ljuvligt. Vi känner och upplever. Men så småningom blir det jobbigt. Det är då vi skall lära oss att äta det näringsrika men hårda rågbrödet istället för den ljuva modersmjölken. Det ligger lite i både Guds pedagogik och i vår mänskliga psykologi, både i vår relation till Gud och i våra mänskliga relationer. Den första förälskelsen går över i någonting annat. Övergångsfasen är oerhört viktig både i ett äktenskap och i vår relation till Gud. Vi kan inte alltid sväva på molnen. Det kan inte alltid vara underbara känslor, när vi kommer till mässan.

Man talar ibland om konvertitsjukan. I början är allt underbart. Prästerna predikar underbart, psalmsången är fin och människorna är underbara, snälla och vänliga. Men en dag kommer man till kyrkan och tycker att det bara är vanliga, tråkiga människor. Prästen hade inte sin bästa dag heller och psalmsången var ingenting att hänga i julgranen. Det blev ett uppvaknande till realiteten. Det är då vi måste fördjupas.

Vi kan tänka på det klassiska med en drömprins som möter en drömprinsessa. De åker till Maldiverna, men när de kommer hem är det inte så roligt längre. Han vill titta på ishockey och dricka öl och hon vill shoppa. Så går de skilda vägar, för de har inte vågat fördjupa det som hade börjat så bra på Maldiverna. Så har det ofta blivit i vår tid. Man vågar inte ta steget ner på djupet, utan då hoppar man av och börjar något nytt.

Det kan också vara så i en konversionsprocess. Man har kommit till tro, tycker det är spännande, fint och underbart i Katolska Kyrkan. Men plötsligt släcks ljuset, och det är ungefär lika tråkigt där som överallt annars. Vi måste då lita på att vi behöver ”frånvarons sakrament”. Vi behöver öknen. Jesus själv gick ut i öknen i fyrtio dagar. Det gjorde han inte för att det var roligt, utan för att visa oss att han delar vår ökentid. Han delar vår erfarenhet av

utsatthet och torka, allt det tunga och svåra. Vi behöver torkan för att släppa det själviska njutningstvånget, som gör att vi alltid vill utnyttja allt för eget bruk. Istället behöver vi förvandlas.

Vi kan uttrycka förvandlingen med händernas språk. I början har vi griphänder eller pensionatsarmar som vill ha allting. På gamla tiders pensionat måste man hålla sig framme för att få godbitarna vid bordet. Det kan bli likadant vid frukostbordet. Vi försöker plocka åt oss den bästa brödbiten eller kakan. Vi har en tendens att ta för oss och utnyttja alla förmåner. Man ser på livet som en huggsexa, där man skall hugga för sig så mycket som möjligt. Man tar över samma mönster när det gäller människor. Tendensen kan fastna så på djupet att det blir en andra natur. Det kan också finnas i vårt sätt att se på Gud. Det är ingenting nytt. Medeltidsmystikern Eckehart (c:a 1260-1327) säger, att vi inte får se på Gud som på en mjölkko, där vi mjölkar ut andlig vederkvickelse och tröst.

Vi behöver torka och öken för att våra griphänder skall förvandlas till tomma händer, som vi höjer i tillbedjan och som Gud vill fylla med sina nådegåvor. Gud vill göra det på sitt sätt. Då måste vi ofta först utblottas på vår längtan efter att våra själviska begär skall tillfredsställas. Det är lite svårare i vår tid, eftersom konsumismen bygger på att vi skall tillfredsställas. Konsumerar vi varor, sägs vi bli lyckliga. Då tar vi över det mönstret och konsumerar också människor, som är till för vårt behag. Vi kanske också tar över samma synsätt gentemot Gud. Gud är då till för att tillfredsställa våra andliga behov. Vi gör Gud till en mjölkko. Inte medvetet, men undermedvetet, är man präglad av konsumtionsmönstret. Därför är det viktigt att förstå att vi behöver renas.

Den människa som är troende, bedjande, renas ofta i sitt gudsförhållande. Johannes av Korset ger ett schema över hur reningen går till. Han säger, att tron måste rena vårt förstånd. Reningen erfar vi ofta som tomhet. Vi förstår ingenting av tillvaron och av Gud. Det är för stort och mäktigt. Vi känner oss vanmäktiga och kan inte riktigt nå fram. Reningen sker för att vi skall ta steget i trons överlåtelse till Gud och inte bygga så mycket på vår mänskliga förmåga. Det betyder inte, att förståndet undervärderas, men förståndets djupaste insikt är att Gud måste vara större än det vi kan förstå, uppfatta och ta till oss. Den grundläggande attityden gentemot Gud är alltid tillbedjan och överlåtelse. Vi når inte ända fram på egen hand. Förståndet kan inte utforska hela Guds mysterium. Det förstår vi efterhand, men speciellt om vi är mer intellektuellt lagda, kan vi erfara det som en stor svårighet att vi inte kan förstå allt i tron.

Vidare måste hoppet rena minnet. Det låter lite märkligt, för hoppet riktar oss ju framåt. Minnet bär vi alltid med oss, men faktiskt är vi så beroende av alla minnen, att vi har svårt att leva av hoppet. Det kan ibland vara mycket konkret. Vi har en konflikt med en person, och varje gång vi tänker på denna person har vi minnen. Det gick inte bra och det blev bråk. Då tänker vi, att det finns inget hopp och det går aldrig att lösa konflikten. Vi är präglade av vår historia. Eller det kan vara något från barndomen. Vi är mycket präglade av barndomen och fick kanske aldrig den kärlek av vår far och mor som vi hade hoppats på. Då har vi ofta svårt att tro, att Gud kan ge oss denna kärlek, eftersom vi inte fick den kärlek vi borde ha fått. Vi övertar ibland dessa mallar, kanske mer omedvetet än medvetet. Hopplösheten har blivit en av sekulariseringens följder. Om man inte tror på en Gud med oändlig kärlek, kommer det nästan omärkligt in en form av hopplöshet och uppgivenhet, eftersom människan är skapad för att ta

emot en oändlig kärlek. Om vi inte har sett några exempel som pekar på en sådan form av kärlek under vårt tidigare liv, kan uppgivenheten prägla oss mer än vi anar.

Slutligen skall kärleken rena viljan, så att vi verkligen vill leva i kärlek, även om vi inte erfar eller känner att vi får kärlek. Jesus lär oss att vi skall älska även dem som hatar och förföljer oss. Vi skall be för våra bödlar. Det är det yttersta provet på kärlek. Att vilja det är inte lätt. Denna process kan yttra sig på många olika sätt, men det är bra att komma ihåg, att Gud renar oss ofta på den punkt som är mest sårbar och känslig för oss. Det är ofta där vi har ett slags motstånd. Hit men inte närmare får du komma, Herre. Du får inte röra vid detta djup. Det är just där vi behöver frälsas och omformas. Vi kan ha fastnat i någon form av bitterhet, motstånd eller uppgivenhet. Så var det med de munkar och nunnor som Johannes av Korset skrev till. Deras viktigaste och enda uppgift var att be. Naturligtvis finns det också en självisk önskan att lyckas i bönen. Blir vi ingenjörer, vill vi lyckas som ingenjör. Blir vi en kontemplativ broder eller syster, vill vi lyckas i bönen på ett rent mänskligt sätt. Vi vill kunna säga att vi kan be.

Ofta kommer det människor som säger till mig att de inte kan be. Då säger jag, att det är utmärkt och det bästa som har hänt dem att de inser att de inte kan be, för då börjar de äntligen förstå vad det rör sig om. Vi kan ju inte lära oss att be som man kan lära sig att skriva maskin eller bli astrofysiker. Att lära sig be ligger inte inom människans ramar på samma sätt, utan det är en nåd som vi glimtvis och droppvis får erfarva någonting av. Ofta innebär det att erfarva sin oförmåga och fattigdom, om man inte förstår att det i bönen alltid finns två parter. Från Guds sida är bönen alltid fullkomlig. Han talar alltid till oss och ser alltid till oss. Men vi har inte den fullkomliga mottagningsförmågan att ta emot honom och erfar det då som oförmåga, okunnighet, tomhet i och vanmakt i bönen.

Dagens kollektbön visar oss botens, bödens och barmhärtighetens väg ut ur vår mänskliga vanmakt. Erfar vi vanmakt i bönen, kan vi börja satsa på boten och barmhärtigheten, och då börjar det kanske vända. Erfar vi vanmakt i barmhärtigheten - att vi inte kan älska konkurrenten till den chefstjänst vi har drömt om i hela vårt liv - får vi pröva bönen och boten. Känslan av vanmakt, utsatthet och frånvaro är något vi behöver för att kunna ta emot Gud på ett djupare plan. Gud håller på att frälsa oss. Frälsningen är ett ständigt pågående skede. I Sverige säger man ibland, speciellt i frikyrklig miljö, att man är frälst. Vi katoliker säger, att vi håller på att frälsas, eller att frälsningen pågår. Gud sysslar ständigt med oss. Det som man erfar som en genomgripande frälsnings- och omvändelseupplevelse kan vara mycket viktigt, men det stannar inte där. Det har många utifrån en frikyrklig bakgrund upptäckt och vänder sig därför till den klassiska katolska eller ortodoxa spiritualiteten. De märker att Gud vill göra något mer med dem. De fick en frälsningsupplevelse, kom till tro och det var stort, men Gud vill leda dem vidare. Därför ser vi att många i vår tid utifrån den frikyrkliga traditionen börjar bläddra, först lite i hemlighet, i Ignatius av Loyolas (1491-1556) eller Johannes av Korsets skrifter. Mer och mer blir det också accepterat från frikyrkornas sida, att man behöver den klassiska, mystiska traditionen för att gå vidare. Gud vill frälsa, rena och helga oss på ett ännu djupare plan, och det sker ofta genom den dunkla natten, genom olika erfarenheter av utsatthet, förföljelse och martyrium.

Vår tid är också martyrernas tid. Sakta men säkert börjar det gå upp för många kristna, att det aldrig har funnits så många martyrer som i vår tid. Martyrium är inte bara något som tillhörde urkyrkan, utan i vår tid finns det ännu mer. Att känna en solidaritet med martyrerna är oerhört

viktigt. Ibland finns det också ett vardagsmartyrium för många kristna i en sekulariserad miljö. Man känner sig ungefär som om man har hamnat på Mars med sin tro. Inga andra har riktigt förståelse för den kristna tron utan tycker att man är konstig eller en medeltidsrest. På medeltiden trodde man på Gud och bad till Jungfru Maria om hjälp, men nu får man höra lite varstans att vi istället skall gå till doktorn. Att höra sådant kan vara mycket svårt för många ungdomar. Troligen har det också bidragit till att vissa blir fanatiska IS-ungdomar. Man känner sig utpekad. Vissa reagerar då med att anpassa sig. Några reagerar med att slå hårt emot. Andra reagerar som man borde och integrerar frånvaron, utsattheten, som en del i Kristi frälsningserfarenhet för världen. Man får hjälpa Jesus att frälsa världen genom att ta på sig sitt kors.

Vi kommer nu fram till det heliga Stockholm. Under medeltiden var Stockholm en helig plats på samma nivå som Lourdes och Fatima. Då fanns nådebilden Helga Lösen i Gamla stan. Under medeltiden vallfärdade man till Stockholm för att få hjälp av denna nådebild. Det är samma motiv som vi har i Pietá i Peterskyrkan i Rom och på otaliga avbildningar. Bilden visar nedtagandet från korset, det totala utlämnandet, där Gud har offrat allt. Allt tycks slut. Gud har låtit sig korsfästas, dödas för vår skull och han tas emot av Jungfru Maria. Otaliga människor fann tröst och styrka i den här bilden i sin utsatthet, sina plågor och sina lidanden. Tyvärr förstördes bilden under reformationen, och det finns det ingen riktig avbildning kvar, även om man har vissa indikationer på hur bilden kan ha sett ut.

Faktiskt har vi nu en Pietåbild i vår domkyrka och även i Högalidskyrkan, där Einar Forseth har gjort en modern bild av hur Helga Lösen kan ha sett ut. Det kan vara bra, när vi tycker att Stockholm är en ganska sekulariserad och gudsfrånvänd plats, att påminnas om att Stockholm var en helig stad. I Stockholm har vi i Domkyrkan ikonerna Vår Fru av Stockholm. Ibland behöver vi yttre påminnelser för att bli kvar i Guds närvaro.

Framför allt behöver vi styrkas i vår egen tro och överlåtelse till Gud. Också i det som vi tycker gör livet svårt och tynger oss och i det som gör att vi står på vippen att förlora modet, tron, hoppet eller kärleken kan strålen bryta in. Johannes av Korset talar om en stråle av mörker. I själva mörkret kan det finnas en liten stråle som ger oss den lilla droppe på våra läppar, som får oss att inte gå under av törst i öknen. Vi får lita på att Gud är med oss i det svåra. Hur mycket vi än har läst mystikerna och har hört om detta, är vi, när det väl drabbar oss, ofta försvarslösa. Allt är ju unikt. Det som helgonen skildrar liknar vår historia men inte exakt, eftersom vi inte är kopior av varandra. Vi har alla vår egen frälsningshistoria.

Därför kan vi först inte riktigt placera vårt kors, vår utsatthet, tomhet och öken i det som sker. Hur mycket jag än läser Bibeln eller helgonens skrifter, svarar det inte riktigt mot mitt liv, eftersom jag är unik. Min gudsrelation, min bön och min frälsningshistoria kommer aldrig att upprepas. Gud vill visa sin makt och helighet just i mig, för att min historia skall bli en frälsningshistoria. Att våga lita på att det är så kan vara mycket svårt, eftersom allt tycks tala emot på det mänskliga planet. Det är då tron, hoppet och kärleken renas på djupet. Tror jag på Gud bara när det är bra och fint? Hoppas jag på honom bara när jag har feta bankkonton, pensionsutbetalningar och aktieutdelningar som droppar in? Älskar jag honom bara när alla är snälla och vänliga? På olika sätt sätts vi på prov liksom guldets renas i degeln – och vi är guld värda. Vi är mästerverk, och då måste varje liten detalj slipas av. Det handlar om alla spår av egoism och självhävdelse eller av självömkan och självförakt. Det kan yttra sig på så många sätt. Gud vill slipa av alla de själviska och syndiga resterna i oss. Då gör det ont, och det kan

vi inte komma ifrån. Det kan göra fruktansvärt ont. Men vi får våga lita på, att det sker för vårt bästa, för att Guds härlighet skall stråla fram i oss och för att vi, ett underbart fikonträd, skall kunna återspegla något av Guds härlighet här på denna jord och ge honom den tacksägelse, tillbedjan och lovprisning som tillkommer honom. Försök att lita på det.

Packa också ner i ryggsäcken några små ord som ibland kan dyka upp. Det första är ordet här. Här i tillvaron, här är jag och här lever jag. Sedan är det ordet Du. Du är här, Gud, i min tillvaro. Och Du är här nu. Jag får säga ja till detta. Det handlar om trons överlåtelse, amen. Ordet amen är trons viktigaste ord. Vi bejakar allt det Gud har uppenbarat, och det han gör i vårt liv. Tidigare sade man ibland att lekmännens enda uppgift i liturgin var att säga amen. Kristus är Amen till Fadern. Han är A och O. Detta lilla ord kan vi tugga på, när vi är i öknen och inte har någon annan föda. Det är där den djupaste överlåtelsen växer fram. Så är det också i de mänskliga relationerna, när de sätts på prov. Det kan vara i ett äktenskap eller en familj. Vi kan aldrig undgå att kärleken måste renas från alla spår av själviskhet. Det gör ont, men det är ett hälsobringande, behagfullt sår, säger Johannes av Korset. Det är något som ger liv. De sår som är helade har lärt oss något om verkligheten och om livet. Vi ber till sist om att den Helige Ande hjälper oss att leva vår frälsningshistoria i tillit till Gud, vad som än händer på vägen.

Herre, Jesus Kristus, du sänder oss ut i världen på vår frälsningsväg. Sänd oss Anden i de ögonblick när vi tycker att allt är utsiktslöst, så att vi förstår att du är med oss på vandringen. Och de gånger vi inte ser dina fotsteg, så är det för att du har burit oss genom det tyngsta och det svåraste, eftersom du alltid leder oss fram till Fadern. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Predikan Tredje söndagen i Fastan 28 februari 2016

Kära bröder och systrar. ”Du står på helig mark” (2 Mos 3:5). De orden fick Mose höra när han närmade sig den brinnande busken. Gud uppenbarade sig i sin härlighet, i sin helighet. Det var för mycket för Mose. Liksom varje annan människa kunde Mose inte uthärda den härlighet, den strålande glans, som är Guds gudomliga egenskap. Därför döljer Gud sig ofta. Vi skulle så gärna vilja, att Gud talade tydligare och visade sig tydligare. Men det skulle vi aldrig kunna uthärda, eftersom vi ännu inte är helt renade och heliga. Därför får vi också nöja oss med att stå på helig mark.

Det viktiga är att inse, att Gud i sin barmhärtighet har gett oss just den miljö, skapelse och atmosfär, där vi kan öppna oss för honom på ett sätt som vi kan uthärda. Vi skulle så gärna vilja se mer, förstå bättre och höra tydligare hur Gud talar till oss. Men Gud rättar sig i sin barmhärtighet efter oss, så att vi har möjlighet att ta emot honom just där vi lever och vistas. Kyrkofadern Maximus Confessor (c:a 580 -662) kommenterar bibelstället på följande sätt: ”Den obeskrivliga och underbara eld som är dold i tingens väsen, liksom i den brinnande busken, är eld från den gudomliga kärleken och den härlighet som Guds skönhet utstrålar i allting”.

Det är något oerhört att i allting som finns till, strålar den gudomliga kärleken och härligheten fram, men på ett sätt som vi kan ta emot och smälta, eftersom vi här på jorden aldrig kan se Gud sådan han är. Det skulle vi aldrig uthärda. Därför måste vi lära oss att känna igen Guds närvaro här på jorden. Närvaron är inte alltid så tydlig som i den brinnande busken. Men om

vi lever av tron och i öppenhet för Gud, börjar vi också inse att vi alltid står på helig mark och att denna jord är skapad för att ge oss en aning om himlens härlighet.

Ännu tydligare blir det när Gud själv stiger ner och blir människa för vår skull, för att verkligen visa oss att vi står på helig mark. Sedan Gud själv har gått på denna mark, blir den så att säga ännu heligare. Det blir ännu lättare och tydligare att möta Gud, eftersom han har talat med mänskliga ord, sett på oss med mänskligt ansikte och älskat oss med ett mänskligt hjärta. Så stor är Guds omsorg och barmhärtighet mot oss, att han till varje pris vill komma oss nära.

Frågan är om vi är lika angelägna att möta Gud. Är vi medvetna om att vi står på helig mark, att vi får möta Gud just där vi lever och att han vill komma oss till mötes? För det mesta sker det mer fördolt, diskret och försynt än i den brinnande busken, men den gudomliga pedagogiken är densamma. Gud vill möta oss på vår mark, som han redan har skapat och där han har stigit ner. Genom inkarnationen blir det ännu tydligare. Vi behöver den tid av omskolning, omvändelse och ny början som fastetiden är, för att vi verkligen skall ta itu med det som ännu gör det svårt för oss att möta Gud. Det handlar om vår självskhet, självupptagenhet och självömkan, ja, om allt det som är i vägen för att vi skall ta emot Gud på helig mark och känna igen honom i de skepnader och gestalter där han ofta kommer till oss.

Dagens kollektbön ger oss, som ofta, hela mässans tematik och grundton. Bönen visar oss botens, bödens och barmhärtighetens väg ut ur mänsklig vanmakt. Kollektbönen är en viktig bön, men ibland har vi inte riktigt fallit till ro i mässan, utan den går oss förbi. Därför är det viktigt att förstå att vi redan från början av mässan i korta ord får dagens grundtema. Fastans budskap är tre ord på B: bot, bön, barmhärtighet. Det är inte bara BB utan BBB. Vi behöver ibland små påminnelser om fastans budskap för att inte glömma bort det. För att öva upp uppmärksamheten inför den Gud, som är närvarande här på vår jord, behöver vi dessa instrument: boten, bönen och barmhärtigheten.

Ibland tycker vi inte riktigt att vår bön fungerar utan går på tomgång. Då tar vi de andra registren: boten och barmhärtigheten. Om vi inte lyckas så bra att vara barmhärtiga, försöker vi med bönen och boten. Boten kanske är det sista vi tänker på, för det svider till lite att avstå från tid, pengar och egenviljan för Guds och vår nästas skull. Ändå bygger den mänskliga gemenskapen på, att vi kan ta ett steg tillbaka och avstå från våra privilegier, vår rikedom, bekvämlighet och tid för andras skull. Vi behöver varje dag på nytt dessa tre BBB för att livet skall få sin fulla klang och härlighet.

Fastetiden är en inövning i ett liv, där vi mer och mer upptäcker att vi står på helig mark och också kan hjälpa andra att förstå att vi alla står på helig mark. Vi står där inte ensamma. Vi är delar i en gemenskap i Kyrkan, i mänskligheten. Vi har alla fått ansvar för att marken förblir helig och att människor kan känna igen den Gud som har blivit människa där och som vill att vi skall göra den heliga marken till vad den är genom vördnad för allt skapat och omvårdnad om allt som finns till. Fastetiden är faktiskt en glädjens tid. Den ger oss möjlighet att göra vårt liv vackrare. Den ger oss en möjlighet att ta emot den Gud, som kan visa sig bakom varje husknut, som kan komma emot oss i varje liten blomma, i varje liten människa och också i oss själva. Gud talar oftast till oss i det alldagliga livets alla omständigheter, om vi har ögon att se, hjärta att älska med och händer att göra den heliga marken fin från allt ogräs.

Dagens evangelium talar om fikonsträdet, ett underbart träd. Gud har gett oss allt det vi behöver. Vi har fått nåden, saven, som strömmar genom oss för att göra oss heliga. Men ofta stoppas det upp, eftersom vi inte riktigt låter den heliggörande nåden få sista ordet i vårt liv. Det är så mycket annat vi fastnar vid. Därför behöver fikonsträdet beskäras. Det underbara är att vi får själva göra det. Vi får själva välja vad vi skär bort, vad som är onödigt, tynger, belastar och gör livet tungt för oss. Då kan vi kasta av oss vår gamla ryggsäck med alla synder och bördor och ta på oss vår nya ryggsäck med Guds barmhärtighet, som hjälper oss att gå vidare.

I evangeliet uttrycks det med en annan alldaglig liknelse: om gödseln. Gödseln behöver vi. Det gäller att tänka efter vilken gödsel jag behöver. Är det bönen, boten eller barmhärtigheten? Vi har alla våra starka men också våra svaga sidor. Gödseln måste rymma alla element för att vi skall bära frukt. Under fastemeditationen får jag tänka efter vilken del av gödseln jag behöver för att växa, utvecklas och bära frukt. Var är det jag behöver ett tillskott av nåd, av Guds gödsel? Så alldaglig är Gud i sin barmhärtighet, att han använder skapade ting för att påminna oss om andliga verkligheter. Vi är skapade varelser, och vi måste söka Gud på den heliga mark där vi står, den mark där vi ständigt är föremål för Guds omsorg och kärlek.

Då är det inte mer än rätt att vi också besvarar Guds omsorg och kärlek där vi lever, där vi står, så att vi kan bli ett fruktbarande, prunkade fikonsträd som sprider Guds godhet, rikedom och skönhet omkring oss. Så stor värdighet har vi fått. Låt oss därför också glädja oss över det. Bästa sättet att glädja sig är att beskära och ta bort det som hindrar vår värdighet och skönhet och som också gör att Guds värdighet och skönhet döljs för människor. I en sekulariserad miljö, där vi kristna är få och vi katoliker ännu färre, tittar man ibland på oss med förstoringsglas. Ser man då något av ett underbart fikonsträd i oss, börjar man ana att det kanske ändå finns något gott i den kristna tron och att den Katolska Kyrkan kanske inte är så hemsk som man har hört. Eftersom vi alla är Kyrkans och Guds barn, har vi alla en uppgift att hjälpa människor att hitta vägen till Kyrkan. Om vi genom Guds nåd är ett underbart fikonsträd, kan vi också dela med oss av de frukter som Gud låter oss bära och som han i sin nåd frambringar i oss. Vi ber för varandra, kära bröder och systrar, att vi i fastetiden kommer ihåg dessa tre BBB, och också att vi är ett fikonsträd, en underbar skapelse som kan bära frukt till evig tid, när vi verkligen låter Gud tala till vårt hjärta.